

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Μ' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308 | 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1991 | ΑΡΙΘ. 18

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Ευάγγ. Δ. Θεοδώρου, «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ». — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Τριψιδίου. — Μητροπ. Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Θεοφίλου, Ἐπίσκοπος. Ἀρχιεπίσκοπος, Ἐπίσκοπος, Προγράμματα καὶ ἔκπομπές. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ἡ βασιλικὴ δρῦς. — Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Βλάχου, Τὸ «Σύμβολο τῆς Πίστεως». — Ἐπίσκοπος. Περιεχόμενα «Ἐφημερίου» ἔτους Μ' (1991). — Οἱ κατὰ τὸ ἔτος 1991 συνεργάται τοῦ «Ἐφημερίου».

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλέφ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

«ΔΟΞΑ ΕΝ ΥΨΙΣΤΟΙΣ ΘΕΩ,» (Λουκ. β', 14).

Ἀπὸ τὰ παιδικὰ μας χρόνια ἀντιχεῖ σὲ αὐτιὰ μας ἡ φράσις αὐτὴ τοῦ ἀγγελικοῦ ὕμνου, ποὺ ἀκούσθημε τὴν ἀγία Νύχτα τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος σιὸς φωιοπλημμύριστους ὀρίζοντες τῆς Βηθλέεμ. Ἡ λέξις «δόξα», ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὴν ἐβραϊκὴ λέξις *Kabod* καὶ στὴ λατινικὴ *gloria*, τὴ Νύχτα ἐκεῖνη φανέρωσε τὴ λαμπρότερη καὶ σπουδαιότερη φωτεινὴ ἀποκάλυψις τοῦ ὑπερβατικοῦ μεγαλείου τοῦ Θεοῦ, ποὺ «φῶς οἰκεῖ ἀπρόοπιον» καὶ εἶναι «ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριενόντων» (Α' Τιμ. σ' 15-16), ὁ Κύριος Σαβαώθ, ποὺ, κατὰ τὶς ἐκφράσεις τῶν λειτουργικῶν κειμένων, εἶναι ὁ ἀνέκφραστος, ἀπεριόρητος, ἀόρατος, ἀκατάληπτος, ὁ ἁπλῶν ἀορίτων καὶ ἀθεάτων Μυστηρίων Θεός, παρ' ὃ οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως οἱ ἀπόκρυφον, «ὁ ποιῶν μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίασι», ὁ περιστοιχιζόμενος ἀπὸ τὰ Χερουβείμ καὶ τὰ Σεραφεείμ, μπροστὰ σὶν Ὅποιο «πᾶσα σὰρξ θροσεῖα» πρέπει νὰ ἵσταται μὲ «σιγὴν θαδεῖαν» καὶ «μετὰ φόβου καὶ τρόμου».

Ἡ ἀποκάλυψις τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐλάμψε ἤδη πολὺς φορὰς στὴν Π. Δ. (λ.χ. σὶν τῷ θαύμα τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, σὶν τῷ θαύμα τοῦ μάννα καὶ τῶν ὄρνικων, στὴν καταϊγίδα, στὴ φωτεινὴ νεφέλη, στὴ φλόγα τοῦ ἕρους Σινᾶ, στὴν κιβωτὸ) εἶναι μαρτυρία γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν πιστότητα τοῦ Θεοῦ: «Οἱ οικοδομῆσι Κύριος τὴν Σιών καὶ ὀφθήσεται ἐν τῇ δόξῃ Αὐτοῦ» (Ψαλμ. ρα', 17· βλ. Ἰεζ. λθ', 21-29). Κορυφώσις τῆς ἐκδηλώσεως τῆς ἀγάπης αὐτῆς εἶναι ἡ Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Ὅποιος εἶναι ὁ «Κύριος τῆς δόξης» (Α' Κορ. β', 8), διότι ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι «ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴς τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ» (Ἐβρ. α' 3). Ἡ πλήρης φανέρωσις τῆς δόξας τοῦ Ἰησοῦ, ποὺ ἰδιαίτερα ἀκιννοδόγησε μὲ τὴν Ἀνάστασί Του, θὰ γίνῃ κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως: «Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ Αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνον δόξης Αὐτοῦ» (Ματθ. κε' 31).

Ἡ δόξα τοῦ Χριστοῦ ἀντανακλᾷ σὰ ἀνθρώπινα μέλη τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὅποια θέλει νὰ «παραστήσῃ ἐαυτῷ ἕνδοξον, μὴ ἔχουσαν σκίλον ἢ ρυτίδα...» (Ἐφ. ε' 27). Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴ θεία Ἐνοσίχρασι Του, «τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἣν προσέλαβεν, ἤνωσε μετὰ τῆς θείας, ἀνεκαίνισεν, ἠγίασεν, ἀπηφάνησεν καὶ ἐθέωσε δυνάμει, μεταδὼς εἰς αὐτὴν θείαν ζωὴν, οὕτω δ' ἀπειργάσθη τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἀπολυτρώσεως» (Ἰ. Καρμίρης). Αὐτὸ μᾶς κάνει «θεῖας κοινωνοὺς φύσεως» (Β' Πέτρ. α' 4) καὶ «μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης Αὐτοῦ» (Φίλιπ. γ' 21).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ Ι. ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ

Α' ΑΠΟΔΕΙΠΝΩΝ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ

ΝΗΣΤΕΙΑ ΔΕΚΤΗ

β) «ΘΥΜΟΥ ΑΠΟΧΗ»

Εἰς τὸν πρῶτον ψαλμὸν τῆς ἀκολουθίας τοῦ Μ. Ἀποδείπνου μία φράσις τοῦ Προφήτου τονίζει: «Ὁ ργίζεσθε καὶ μὴ ἀμαρτάνετε, ἀ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε».

Εἶναι ἄξιον προσοχῆς ὅτι ὁ ψαλμωδὸς δὲν λέγει μὴ ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἀμαρτάνετε, ἀλλὰ λέγει «ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἀμαρτάνετε».

Καὶ ἐρωτᾶται, τί σημαίνει νὰ ὀργίζεται κανεὶς, χωρὶς νὰ ἀμαρτάνῃ;

Πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἡ «ὀργή» δὲν εἶναι ταυτόσημος μὲ τὸν «θυμόν». Ἡ ὀργή εἶναι μία δύναμις ἀντιστάσεως τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ κακόν, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἐνέβαλεν εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ μὴ νικᾶται ἀπὸ τὸ κακόν. Ὄταν δηλ. κάτι κακὸν καὶ ἀμαρτωλὸν ἀπειλῇ νὰ μᾶς παρασύρῃ, πρέπει νὰ ἐπιστρατεύωμεν αὐτὴν τὴν ψυχικὴν ἀντίστασιν καὶ μὲ δύναμιν νὰ ἀντιστεκώμεθα εἰς τὸ κακὸν ἐκδηλώνοντες ὅλην τὴν δυσφορίαν μας πρὸς τὴν ἀμαρτίαν. Αὕτη εἶναι ἡ ὀρθὴ καὶ φυσιολογικὴ θέσις τῆς ὀργῆς. Νὰ ὀργίζεται κανεὶς ἐναντίον τοῦ κακοῦ καὶ ἐναντίον τῆς ἀμαρτίας διὰ νὰ τὸ προλαμβάνῃ καὶ νὰ μὴ παρασύρῃται. Νὰ ἀντιτάσῃ τὸ «ὄχι» πρὸς τὸ κακόν, ὅπως ὁ Κύριος, ὅταν ὁ πειρασμὸς ἠθέλησε νὰ τὸν νικήσῃ, μὲ δύναμιν μεγάλην ἀντέταξε τὸ «ὄχι» ὁπίσω μου σατανᾶ.

Αὕτη ἡ ἐπιστράτευσις τῆς ψυχικῆς μας δυνάμεως πρὸς ἔντονον ἀπόκρουσιν τοῦ πειρασμοῦ καὶ τῆς ἀμαρτίας εἶναι καλῶς νοουμένη ὀργή, διὰ τὴν ὁποίαν λέγει ὁ ψαλμωδὸς «ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἀμαρτάνετε», τ.ἔ. χρησιμοποιεῖτε τὴν ὀργὴν ἐναντίον τῆς «εὐπεριστάτου ἀμαρτίας», διὰ νὰ προφυλάσσεσθε καὶ νὰ ἀποκρούετε ἐγκαίρως τὴν ἀμαρτίαν καὶ νὰ μὴ ἀμαρτάνετε».

Ἄλλ' ὅπως πολλὰς ἐμφυτες τάσεις τοῦ ἀνθρώπου διεστράφησαν ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν, ἔτσι διεστράφη καὶ

ἡ ὀργή· καὶ ἀντὶ νὰ εἶναι ἓνα ὄπλον ἐναντίον τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀμαρτίας, καὶ μία ἀσπίς, ἣ ὁποία θὰ μᾶς βοηθῇ νὰ κρατοῦμεν ἄμυναν, ὥστε νὰ μὴ ἀμαρτάνωμεν, ὑπέστη διαστροφήν· καὶ συνήθως, ὅταν ὀργιζώμεθα, οὐσιαστικῶς θυμώνομεν, καὶ ἀμαρτάνομεν.

* * *

Ἐὰν τὴν δευτέραν ἑβδομάδα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἀφιερῶσωμεν εἰς τὴν καταπολέμησιν τοῦ θυμοῦ, ἀκολουθοῦντες τὸ σύνθημα «θυμοῦ ἀποχή» (τοῦ ὕμνου τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας), εἶναι χρήσιμον νὰ μάθωμεν πῶς πρέπει νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐνεργῇ ὁ πιστός, διὰ νὰ μὴ θυμῶνῃ.

Ἐν πρώτοις δὲν πρέπει νὰ δικαιολογοῦμεν τὸν θυμὸν μας. Ἀκούομεν πολλοὺς, νὰ λέγουν: «εἶμαι νευρικός, γι' αὐτὸ θυμῶνω», ἢ «ἡ κατάστασις σήμερα δημιουργεῖ συνεχῆ ἐκνευρισμόν», ἢ «δὲν σὲ ἀφήνει ὁ ἄλλος, σοῦ δίνει ἀφορμὰς καὶ σοῦ προκαλεῖ τὸν θυμόν». Μερικοὶ δέ, θεωροῦν τὸν θυμὸν καὶ ὡς δείγμα ἀνδρισμοῦ καὶ ὡς μίαν δυναμικὴν ἔκφρασιν τῆς προσωπικότητός των. Ἄλλὰ, διὰ νὰ ἀποφύγῃ κανεὶς τὸν θυμόν, πρωτίστως πρέπει νὰ παύσῃ νὰ τὸν δικαιολογῇ καὶ νὰ «προφασίζεται προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις».

Μὴ λέγεις εἶμαι νευρικός ἢ νευρική. Ἐλάχιστες εἶναι οἱ περιπτώσεις ἀνθρώπων ποὺ ἐγεννήθησαν μὲ κληρονομικὴν προδιάθεσιν, ὥστε νὰ εἶναι ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸν θυμόν. Οἱ περισσότεροι ἐδημιούργησαν οἱ ἴδιοι εἰς τὸν ἑαυτὸν των κατάστασιν συνεχοῦς νευρικότητος καὶ τὴν ἐπικαλοῦνται ὡς δικαιολογίαν, ἐνῶ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς κακῆς τακτικῆς των. Ἄλλ' ὅπως ἐδημιούργησες τὴν κατάστασιν αὐτὴν ποῦ σὲ ἔκανε νευρικὸν ἢ νευρικήν, μπορεῖς νὰ δημιουργήσῃς καὶ τὴν ἀντίθετον. Μὲ συνεχῆ προσοχὴν καὶ προσπάθειαν καταπολεμήσεως τοῦ θυμοῦ μπορεῖς νὰ φθάσῃς εἰς τὸ σημεῖον νὰ εἶπῃς: «Δόξα τῷ Θεῷ, ἔχω ἡρεμήσει». Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν, ποῦ ὑπάρχει, ἔστω, καὶ κάποια προδιάθεσις νὰ εἶναι κάποιος ἀπὸ χαρακτῆρος νευρικός καὶ θυμώδης, καὶ πάλιν ὑπερνικᾶται ὁ θυμὸς, διότι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀξιοποιεῖ τὴν προσπάθειαν τοῦ χριστιανοῦ νὰ ὑπερβῇ τὸν ἑαυτὸν του καὶ νὰ νεκρώσῃ

τόν παλαιόν ἄνθρωπον «σύν τοῖς παθήμασιν αὐτοῦ καί ταῖς ἐπιθυμίαις» (Γαλ. 5,24).

Τὸ ἴδιο ἰσχύει καί διὰ τὴν δικαιολογίαν ὅτι πταίει ἢ κατάστασις. Βεβαίως στὴν ἐποχὴν μας πολλὰ πράγματα κουράζουν τὰ νεῦρά μας. Σήμερα ὁ ἔντονος ρυθμὸς τῆς ζωῆς καὶ ὁ ἀγῶνας τῆς βιοπάλης εἶναι ἐκνευριστικοί. Ἀλλὰ πάλιν δὲν εἶναι ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μας νὰ κρατήσωμεν τὴν ψυχικὴν μας ἡρεμίαν. Ὅσον καὶ ἂν προστίθενται ἐξωτερικὰ αἷτια, τὰ ὁποῖα μᾶς δημιουργοῦν μίαν ἐρεθιστικότητά καὶ προκαλοῦν νευρικότητα, πρέπει πάλιν νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἡ δύναμις τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος εἶναι ἰσχυρότερα ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ αὐτὰ ἐρεθίσματα. Ὅταν δὲ πρόκειται διὰ χριστιανικὴν προσωπικότητα, ἡ ὁποία ἀγωνίζεται ὄχι μόνον μὲ τὸν ἀτομικὸν αὐτῆς ζῆλον καὶ μὲ τὴν ἀτομικὴν τῆς προσοχὴν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν συμπάραστασιν τῆς θείας χάριτος (τὴν ὁποῖαν ἐπικαλεῖται διὰ τῆς προσευχῆς καὶ λαμβάνει διὰ τῶν μυστηρίων), εἶναι ἱκανὴ καὶ «τὰ ἀδύνατα παρ' ἀνθρώποις» νὰ ἐπιτύχη, διότι γίνονται «δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ». Καὶ κατορθώνει νὰ ὑπερνικᾷ αὐτὲς τὶς ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις καὶ νὰ διατηρῇ τελείαν ἰσορροπίαν.

Στὴν ἴδια κοινωνία ζοῦν πάρα πολλοὶ ἄνθρωποι, ὑπὸ τὶς ἴδιες συνθήκας καὶ περιστάσεις. Ἐν τούτοις ἄλλος ἐξάπτεται, ἄλλος κατορθώνει καὶ ἡρεμεῖ. Διατί; Διότι ὁ ἓνας ἔχει ἰσχυρότεραν προσωπικότητα, μὲ περισσότεράν ψυχικὴν ἐπιβολὴν (ποῦ μαρτυρεῖ ὅτι ἔχει περισσότεράν ψυχικὴν καλλιέργειαν), καὶ ὁ ἄλλος ὀλιγωτέραν ἢ ὑποτονικὴν.

Μία ἄλλη δικαιολογία εἶναι ὅτι μᾶς φαίνεται οἱ ἄλλοι. Ὅταν θυμώνομεν, ἐπιρρίπτωμεν τὰς εὐθύνas εἰς τοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐρεθίζουν. Καὶ αὐτὴ ἴσως δὲν εὐσταθεῖ. Διότι, ἐὰν δὲν μᾶς ἔπτασε κανένας, καὶ ἐθυμώναμεν, τότε πλέον θὰ ἔπρεπε νὰ εἴμεθα ἔξω τῶν ὁρίων τῆς λογικῆς. Ἡ ὑποχρέωσις νὰ μὴ θυμώνομεν, νοεῖται ὅταν ὑπάρχουν ἀφορμὲς. Διότι ἐὰν, χωρὶς νὰ μᾶς δίδονται ἀφορμὲς, τότε μόνον δὲν θυμώνομεν, αὐτὸ ἀφαλῶς δὲν ἔχει καμμίαν ἀξίαν.

Τέλος, ὑπάρχουν ὄχι ὀλίγοι ποῦ θεωροῦν τὸν θυμὸν ὡς ἀνδρισμόν! Καὶ ἴσως ἀνδρικότερον εἶναι τὸ νὰ νικήσῃ κανεὶς τὸν θυμὸν, διότι αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ δύσκολο. Τὸ νὰ θυμώσῃ κανεὶς εἶναι τὸ εὐκολώτερον πράγμα. Τὸ νὰ μὴ θυμώσῃς θέλει ἀνδρισμόν, θέλει ψυχικὴν δύναμιν καὶ ψυχικὴν ἀντίστασιν. Εἰ δὲ μὴ, καὶ ὁ πλέον ἀδύνατος ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ θυμώσῃ, χωρὶς καθόλου τοῦτο νὰ σημαίνει ὅτι ἔχει ψυχικὸν σθένος καὶ ψυχικὴν δύναμιν.

* * *

Ἐκτὸς ὅμως αὐτῆς τῆς ἀρνητικῆς βοήθειας, ποῦ

προσφέρει κανεὶς εἰς τὸν ἑαυτὸν του μὲ τὸ νὰ μὴ δικαιολογῇ τὸν θυμὸν του, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα θετικότερα μέσα, καὶ ἀμεσώτερα φάρμακα, τὰ ὁποῖα καταπολεμοῦν τὸν θυμὸν.

Ὁ ἴδιος ὁ ψαλμωδὸς ἔλεγε καὶ τὸ ἐξῆς, διὰ τὸν ἑαυτὸν του: «ἦ τ ο ι μ ἄ σ θ η ν καὶ ο ὐ κ ἔ τ α ρ ἄ χ θ η ν». Δηλαδή, γιὰ νὰ μὴ ταραχθῶ καὶ νὰ μὴ θυμώσω εἶχα λάβει τὰ μέτρα μου ἐκ τῶν προτέρων. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι ψυχικὰ παρεσκευασμένος διὰ κάθε τι ποῦ θὰ συναντήσῃ. Ὁ καθένας ξέρει περίπου τί περιστατικὰ τοῦ παρουσιάζονται συνήθως στὴν ζωὴ του, ποῦ τὸν κἀνουν νὰ θυμῶνῃ. Γνωρίζει ἀπὸ ποιὲς ἀφορμὲς θυμῶνῃ, εἴτε οἰκογενειακὲς, εἴτε ἐπαγγελματικὲς, εἴτε ἄλλες. Καὶ ἡ συμβουλή τοῦ ψαλμωδοῦ λέγει: προτοῦ ἀρχίσῃς τὴν καθημερινὴν σου πορείαν, προετοιμάσου ψυχικὰ. Σκέψου ὅτι μπορεῖ νὰ συναντήσῃ σήμερα τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, τὸν δεῖνα ἄνθρωπον ἢ τὸ δεῖνα ζήτημα: μπορεῖ νὰ σοῦ παρουσιασθῇ αὐτὴ ἡ δυσκολία ἢ ἀναποδιά: καὶ πῶς πρέπει νὰ τὴν ἀντιμετωπίσῃς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶναι σὰν νὰ περιμένῃ κανεὶς ἐκεῖνο ποῦ πρόκειται νὰ τοῦ συμβῇ. Καὶ παρουσιάζεται ἔτσι μὲ μίαν ἐτοιμότητα, καὶ ἔχει τὸν τρόπον νὰ διατηρήσῃ τὴν ψυχραιμίαν του, διότι δὲν ξαφνιαίνεται, δὲν καταλαμβάνεται ἐξ ἀπροόπτου.

Σπουδαία ἢ συμβουλή αὐτὴ τοῦ ἱεροῦ ψαλμωδοῦ. Καὶ ἀξία πολλῆς προσοχῆς. Δὲν εἶναι δὲ δύσκολον νὰ ἐντοπίσωμεν ὁ καθένας τὶς περιπτώσεις, στίς ὁποῖες συνήθως νευριάζομεν. Καὶ ὅταν τὶς ἀπομονώσωμεν καὶ ἐπισημάνωμεν κατὰ μέσον ὅρον τὶς συνήθεις διὰ τὴν περίπτωσίν μας στιγμὲς ποῦ ἐκδηλώνεται ὁ θυμὸς μας, θὰ εἶναι δυνατόν, μὲ τιοαύτην ψυχικὴν προπαρασκευὴν καὶ ἐτοιμότητα, ἢ ψυχὴ νὰ εἶναι προδιατεθειμένη καὶ ἐνισχυμένη καὶ πάνοπλος διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν θυμὸν καὶ νὰ τὸν προλάβῃ.

Ἄλλο φάρμακον ἀλάνθαστον εἰς τὴν καταπολέμησιν τοῦ θυμοῦ εἶναι ἡ φυγή. Ὅταν δηλαδή προμηνύεται ἀναστάσις καὶ φιλονικία, ἐνδείκνυται νὰ εὑρῇ κανεὶς μίαν ἀφορμὴν νὰ φύγῃ, ἢ νὰ δώσῃ ἀναβολὴν. Ἡ δυσκολία ἐγκείται εἰς τὸ ὅτι ἐπιμένει ὁ ἐγωϊσμὸς εἰς τὴν ἀνένδοτον στάσιν μὲ ἀντιρρήσεις καὶ ἀπαιτήσεις, καὶ ὁ θυμὸς δὲν συγκρατεῖται. Ἐνῶ, ἐὰν ὁ ἄλλος ἔχη τὴν σύνεσιν νὰ μὴ συνεχίσῃ τὸν ἀντίλογον τὴν ὥραν ποῦ ὁ συνομιλητὴς του εἶναι ταραχμένος, καὶ μὲ εὐσχημον τρόπον ἀποσυρθῇ, εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ ἀναβολὴ θὰ φέρῃ τὴν ἡρεμίαν, διότι θὰ ἐκτονωθῇ ἡ νευρικότης. Καὶ ὅταν θὰ ξανασυναντηθῇ μὲ τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, θὰ ἔχουν ἡρεμήσει τὰ πράγματα, καὶ ἡ ψυχὴ θὰ εἶναι προδιατεθειμένη διὰ νὰ μὴ δώσῃ συνέχειαν

ΑΠΟ ΤΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΕΝΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ *

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γόρτυνος
καὶ Μεγαλοπόλεως κ. ΘΕΟΦΙΛΟΥ

2. ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΕ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΚΑΛΗ

“Ολοι μας μεγαλώνουμε σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα. Σ’ αὐτὴν τοῦ σπιτιοῦ μας ποὺ ἀνοίγουμε τὰ μάτια μας στὸ φῶς αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Καὶ τίς πλὴ πολλὰς φορὰς φέρομε τὴ σφραγίδα τοῦ σπιτιοῦ μας. Αὐτὸ κατὰ κανόνα, ποὺ μπορεῖ νὰ ὑπάρξουν, καὶ ὑπάρχουν, καὶ ἐξαιρέσεις. Διότι εἶναι καὶ τὸ κοντινὸ, συχνὰ καὶ τὸ εὐρὺ καὶ τὸ εὐρύτερο περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο κινούμεθα καὶ ζοῦμε. Καὶ σ’ αὐτὸ «πλουτίζομε» τὸν κόσμο μας, κτίζεται καὶ ὁ χαρακτήρας μας. Ὑπάρχει καὶ κάποια καταβολή, μιὰ κληρονομικότητα, κάποια χαρίσματα μας. Ποὺ ὅμως ἔρχονται λίγο ἢ πολὺ, ἢ δὲν ἔρχονται καθόλου στὴν ἐπιφάνεια, διότι προϋποθέτουν κατάλληλες συνθῆκες γιὰ νὰ φανοῦνε, νὰ κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους, ν’ ἀναπτυχθοῦνε, ν’ ἀνθίσουνε καὶ νὰ καρποφορήσουν. Κάποιο περιστατικὸ, κάποια πίεση, ἐξωτερικὴ ἢ ἐσωτερικὴ, μιὰ δοκιμασία, κάποιο κίνητρο τέλος πάντων.

Θὰ νόμιζε κανεὶς ὅμως, ὅτι μ’ αὐτὸ τὸ σκεπτικὸ, εἴμαστε ὅλοι οἱ θνητοὶ καὶ προωρισμένοι ἀπόλυτα. Καὶ μέχρι ἐνὸς σημείου εἴμαστε. Ὁχι ὅμως καὶ ἀπόλυτα. Καὶ πάντως κάτι συχνὰ σφραγίζει τὸν χαρακτήρα μας. Ἀρχίζει ὅμως κάποια στιγμή καὶ μετὰ καὶ ἡ δική μας εὐθύνη. Διαφορετικὴ σὲ ποσότητα καὶ ποιότητα γιὰ τὸν καθένα καὶ ἀνάλογα μὲ τὸ σφράγιμά του.

Θυμᾶμαι τὸ ἀνέκδοτο περιστατικὸ μὲ τὸν συνήγορο ποὺ ὑπερασπιζόταν ἕναν κατηγορούμενὸ τοῦ ἐγκληματίας, τὴν ἀγόρευσὴ του. «Κύριοι δικασταί, γιατί νὰ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 343 τοῦ ὑπ’ ἀρ. 17 τεύχους.

εἰς ἔντονον ὕφος, ἀλλὰ νὰ τακτοποιηθῇ τὸ θέμα μὲ ἥπιον τρόπον.

Πάντοτε δὲ συριστᾶται νὰ σκέπτεται ὁ χριστιανὸς τὸ αἰώνιον πρότυπον τῶν ἀρετῶν, τὸν Χριστόν, «ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπεῖλει». Ἄν σκεφθῆς τί θὰ ἔκανεν ὁ Χριστὸς αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἢ ἔστω νὰ φέρῃς ἐνώπιόν σου τὴν ἀγίαν προσωπικότητα τοῦ Κυρίου, ἐξάπαντος θὰ ἠρεμήσῃς.

Τοῦτο δὲ τὸ τελευταῖον ἔχει καὶ ἄλλην πλευράν, τὴν πλευράν τῆς προσευχῆς. Ὅπως εἰς ὅλα τὰ ζητήματα, ἔτσι καὶ διὰ τὸ θέμα αὐτὸ τοῦ θυμοῦ πρέπει ὁ

πρέπει νὰ δικάζομε τὸν κακοποιό, τὸν ἐγκληματία, κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Χριστοῦ, ποὺ βλέπω ἀπέναντί μου κάτω ἀπὸ τὴν ἔδρα σας, ἀφοῦ δὲν τὸν μεγαλώσαμε μὲ τὴν σοφία του καὶ μὲ τὴν καθοδήγησή του, καὶ κάτω ἀπὸ τὰ μάτια του». Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴν πάρει τὴν τέχνη τοῦ πατέρα του, τὴν κάθε εἶδους τέχνη, τὴν καλὴ καὶ τὴν κακὴ, τὴν θετικὴ καὶ τὴν ἀρνητικὴ, τὸ παιδί ἐνὸς τσιγγάνου ποὺ μεγάλωσε μέσα στὸ τσαντίρι του καὶ στὴν ἀτμόσφαιρα ποὺ δημιουργοῦσαν οἱ γεννήτορες του, μὲ τίς ἐνασχολήσεις τους καὶ τίς τέχνες τους καὶ τὴν πονηριὰ καὶ τὸ ψέμα καὶ τὴν ἀνηθικότητα γενικά;

Εἶναι ὅμως κι ἄλλη ἀλήθεια, ποὺ δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε. Μέσα μας ἔχομε καὶ τὴν ροπή πρὸς τὸ κακὸ ἔνεκα τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὴν τάση πρὸς τὰ πάνω, τὴν δίψα γιὰ τὸν οὐρανὸ, μὲ τὸ κομμάτι τοῦ οὐρανοῦ ποὺ πήραμε μέσα μας κατὰ τὴν δημιουργία, μ’ ἕνα θεῖο φύσημα ἀπὸ τὸν Δημιουργό. Μεγαλώνοντας ἀποκοῦμε τὴ δική μας γνώση καὶ κρίση καὶ ἀρχίζει καὶ ἡ δική μας εὐθύνη γιὰ τίς πράξεις μας καὶ τὴν ζωὴ μας, διαφορετικὴ γιὰ τὸν καθένα.

Κάποτε κάποιοι, ἢ πλειοψηφία, τὸ σύνολο σχεδόν, εὐρίσκονται καὶ δημιουργοῦν καὶ συνθέτουν καὶ μὲ τὴ δική τους συμβολή, δική τους ἀτμόσφαιρα, οἰκογένεια, ἀδελφότητα, περιβάλλον. Ἐχει παίξει ἤδη τὸ ρόλο τῆς ἡ πρώτη ἀτμόσφαιρα, ἀκόμα καὶ τὸ εὐρὺ καὶ τὸ εὐρύτερο περιβάλλον, μέσα στὴν ὁποία ὁ καθένας μεγαλώνει, ἔχουν ἐπιδράσει πολλὰ θετικὰ καὶ ἀρνητικὰ. Καὶ γιὰ τὰ ἀρνητικὰ ὑπάρχουν εὐθύνες κάποιων. Γιὰ ἀρετὲς ποὺ δημιούργησαν τὰ θετικὰ στοιχεῖα, δὲν λέω, διότι γι’ αὐτὲς ἐπιδρᾷ καὶ ἡ Θεία Χάρη, ποὺ ὅμως κι αὐτὴ κάποιοι τὴν προκαλοῦνε.

χριστιανὸς νὰ ἐπικαλῆται τὴν βοήθειαν τοῦ Κυρίου. Ἐὰν δὲ βλέπη ὅτι εἶναι ἐπιρρεπὴς εἰς τὸν θυμόν, ἐκτενέστερον νὰ ζητῇ ἀπὸ τὸν Κύριον εἰδικὴν βοήθειαν καὶ χάριν, διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ διατηρῇ «θ υ μ ο ὕ ἀ π ο χ ῆ ν».

Ἄς πάρωμεν ὅλοι τὸ σύνθημα αὐτὸ διὰ τὴν παροῦσαν ἐβδομάδα. Τὸ σύνθημα «θ υ μ ο ὕ ἀ π ο χ ῆ ν». Καὶ μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ δικαιολογοῦμεν ποτὲ τὸν θυμόν μας, ἄς χρησιμοποιοῦμεν καὶ τὰ μέσα ἐκεῖνα τὰ πρακτικὰ, τὰ ὁποῖα ὑπεδείξαμεν. Ἡ δὲ χάρις τοῦ Κυρίου εἴθε νὰ εἶναι ἐνισχυτικὴ, ὥστε τὸ ἀποτέλεσμα νὰ εἶναι θετικὸν καὶ εὐχάριστον. Ἀμήν.

Τὸ δεύτερο περιστατικὸ μὲ τὰ στοιχεῖα τὰ ἀρνη-
τικά, στὴν καλὴ ἀτμόσφαιρα. Καλὴ γιὰ τὴ μάνα πού
δέχτηκε στὸ σπίτι τῆς τὴν νύφη, ἦταν χριστιανή, εἶχε
καθαρὴ σκέψη. Εἶχε μόρφωση ψυχικὴ. Ἀνέτοιμη γιὰ
γάμο ἦταν ἡ νύφη πού ἦλθε· τὰ προμηνύματα γιὰ τὴν
κακοκαιρία φάνηκαν ἀπὸ τὴν ἀρχή, μετὰ τὶς δύο πρῶ-
τες ἐβδομάδες περιότου.

—Νὰ τὰ ποῦμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ γιὰ τὴ μάνα
σου δὲν τὰ πᾶμε καθόλου καλά. Αὐτὴ δὲν κατάλαβε
πὼς στὸ σπίτι αὐτὸ μπήκε νοικοκυρά. Καὶ δὲν ἔχει κα-
μιὰ διάθεση νὰ σταματήσει τὰ δικά της. Ἐξοὺ ὑπο-
χρεωτικὰ θὰ ζήσουμε μαζί, νὰ καθίσει στὴν ἄκρη τῆς.
Δικὴ μου δουλειὰ καὶ τὸ μαγεῖρεμα καὶ τὸ συγύρισμα,
καὶ τὸ σπίτι γενικὰ.

—Μὰ τί λὲς τώρα, καταλαβαίνεις; Ἐμεῖς ἐργαζό-
μαστε καὶ οἱ δύο. Μπορεῖς ἐσὺ μόνη σου νὰ τὰ κατα-
φέρεις; Τί νὰ τῆς ποῦμε τῆς μάνας. Κάθισε στὴν ἄκρη
καὶ μὴν πιάνεις τὴ σκουπὰ στὸ χέρι;

—Δὲν μοῦ λὲς. Παντρεύτηκα καὶ τὴ μάνα σου νὰ
τὴν ἔχω κάθε μέρα στὰ πόδια μου; Θὰ μοιράσωμε τὶς
δουλειὲς οἱ δύο μας. Τί θὰ γινόταν ἂν δὲν εἶχες αὐτὴ
τὴ μάνα; Δὲν πιστεύω νὰ εἶχες στὸ σχέδιό σου νὰ μὲ
φέρεις στὸ σπίτι σου μὲ τὴ μάνα σου κυρά. Ἐξοὺ καὶ
ἐγὼ τὸ σπίτι πού πῆρα προῖκα καὶ τὸ νοικιάζουμε.
Πᾶμε καὶ μένομε ἐκεῖ.

—Ἄκουσέ με Ὀλγα. Ἐγὼ τὴ μάνα μου δὲν θέλω
νὰ τὴν ἀφίσω μόνη. Πρωτοῦ παντρευτοῦμε, αὐτὸ τὸ
συζητήσαμε. Κουβέντα λοιπὸν πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα
δὲν παίρνω. Ἄν σὲ πειράζει πού ἡ μάνα συγυρίζει
τὸ σπίτι καὶ μαγειρεύει, καὶ αὔριο μπορεῖ νὰ μεγαλώ-
νει καὶ παιδιὰ, νὰ τῆς τὸ ποῦμε. Πρῶτα ὅμως νὰ τὸ
ξανασκεφετεῖς.

—Δὲν ἔχω νὰ σκεφθῶ τίποτα. Δύο πόδια σ' ἓνα πα-
πούτσι δὲν χωρᾶνε.

—Μὰ δὲν εἶναι Ὀλγα μου δύο ξένα πόδια τῆς
μάνας μου καὶ τὸ δικό σου.

—Ὅστε θέλεις νὰ εἶμαι συνέχεια χρεωμένη στὴ
μάνα σου. Γιὰ αὐτὸ πρόκειται νὰ γίνει, ἂν συνεχίσει
νὰ ζεῖ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι. Ἄσε με τώρα γιὰ τὴν εἶμαι
συγχυσμένη. Θὰ τὸ ξαναμιλήσωμε αὐτὸ τὸ θέμα καὶ
θὰ ἀποφασίσωμε τώρα πού εἶναι ἀκόμα ἀρχή.

—Παιδιὰ μου ἤμουν μέσα καὶ ἄκουσα τὴν συζήτη-
σή σας. Καὶ εἶπα νὰ ἔλθω νὰ τὸ συζητήσωμε τώρα
καλλίτερα πού εἶναι καὶ ἀρχή.

—Ὅστε ἔτσι. Κρυφάκουγες καὶ ἀπὸ πάνω.

—Κόρη μου τὸ σπίτι μας εἶναι μικρό. Ἐσεῖς στὸ
σαλόνι καὶ ἐγὼ στὸ δωμάτιό μου. Καὶ δὲν μιλοῦσατε
καὶ σιγά. Καὶ φαίνεσαι πὼς εἶσαι καὶ πολὺ κουρα-
σμένη. Μπορεῖ νὰ φταίει καὶ αὐτό. Ἀπὸ μέρους μου
σὲ δικαιολογῶ. Ἦλθεσ πραγματικὰ καὶ βρῆκεσ νοικο-

κυρὰ στὸ σπίτι. Νὰ μὴν εὑρίσκεσ ἀφοῦ καὶ πρὶν ἀπὸ
τὸ γάμο τοῦ Ἀντώνη, ἤμουνα ἐγὼ πού τὸν κρατοῦ-
σα; Δὲν εἶναι φυσικὸ καὶ τώρα νὰ βοηθῶ; Ἐσὺ ἐργά-
ζεσαι, ἔρχεσαι κουρασμένη...

—Αὐτὸ τὸ ὕφος τὸ προστατευτικό σου, τὸ ψευτο-
ταπεινὸ μὲ πειράζει ἀπάνταστα.

—Καλλίτερα κόρη μου νὰ τὸ συζητήσωμε μιὰ
ἄλλη φορὰ, γιὰ τὴν ἐγὼ εἶμαι στενοχωρημένη. Καὶ
ὅταν εἶμαστε κουρασμένοι, στενοχωρημένοι, δὲν ἔχομε
στὴν καρδιά μας πλήρη γαλήνη, μπορεῖ νὰ λέμε καὶ
περισσότερα καὶ παράλογα καμιά φορὰ...

Μὴν ἀνάβεις περισσότερο παιδί μου. Ἀπὸ μένα
κρίνω καὶ μιλάω. Ἐγὼ μπορεῖ νὰ μὴν ἔχω σήμερα
γαλήνη στὴν καρδιά μου καὶ λέω πολλὰ.

—Ἄν ἐσὺ εὑρίσκεσαι σὲ κακὴ κατάσταση, δικό
σου πρόβλημα. Ἐγὼ δὲν φταίω γιὰ νὰ σὲ ἀνέχομαι
μὲ τὸ σύμπλεγμά σου, νὰ πειράζεσαι γιὰ τὴν διεκδικῶ
τὴ θέση τῆς νοικοκυρᾶς σ' αὐτὸ τὸ σπίτι.

—Μὰ εἶσαι ἡ νοικοκυρὰ κόρη μου. Ἐγὼ μιὰ οἰκια-
κὴ βοηθὸς εἶμαι ἀπὸ τότε πού παντρεύτηκα τὸ παιδί
μου. Καὶ ἂν θέλεις νὰ σοῦ πῶ καὶ κάτι, ἐγὼ σὲ κατα-
λαβαίνω. Ἄν εὑρίσκα καὶ ἐγὼ πεθερὰ στὸ σπίτι τότε
πού παντρεύτηκα, σὰν καὶ ἐσένα, μπορεῖ καὶ ἐγὼ νὰ
ἀντιδρῶ, νὰ σκεπτόμουν. Καλλίτερα λοιπὸν τώρα
νὰ τὸ συζητήσωμε.

—Ἄφισε μάνα θὰ τὸ κουβεντιάσω ἐγὼ πρῶτα
μὲ τὴν Ὀλγα καὶ μετὰ τὸ συζητᾶμε καὶ μαζί.

—Ὅχι, ἐγὼ θέλω νὰ τὸ συζητήσωμε τώρα καὶ οἱ
τρεῖς. Ἄφοῦ εἶναι πρόσφατη καὶ ἡ συζήτηση τὴν ὁ-
ποία κρυφάκουσε ἡ κυρία μάνα σου.

—Λοιπὸν, ἂν νομίζετε πὼς δὲν ὑπάρχει θέση γιὰ
μένα στὸ σπίτι, ἔστω καὶ ἂν ἐγὼ πρόκειται νὰ στενο-
χωρηθῶ, θὰ συμμορφωθῶ σὲ ὅ,τι ἀποφασίσετε. Ἐγὼ
πάντρεψα τὸ παιδί μου γιὰ νὰ τὸ δῶ εὐτυχισμένο.
Ξέρω πὼς ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ προσφέρω στὸν γιό μου
ὅ,τι μπορεῖ νὰ τοῦ δώσει ἡ γυναῖκα του. Ἦμουν κάπο-
τε νέα καὶ ἐγὼ καὶ ἤμουν ἐλεύθερη νὰ κάνω ὅπως νό-
μιζα καλλίτερα. Καὶ μὲ βοήθησε ὁ Θεὸς καὶ πέρασε
καλὰ ἡ ζωὴ μου. Ἐμένα τώρα ἂν δὲν μὲ χρειάζεσθε,
ἂν σὰς ἐμποδίζω, νὰ καθίσω στὴν ἄκρη. Ὅ,τι ἀποφα-
σίσετε θὰ κάνω.

.....

Ἐπὶ δύο χρόνια δολόκληρα πολέμησε ἡ πεθερὰ μὲ
τὴν ὑπομονὴ τῆς καὶ μὲ τὴν ἀγάπη τῆς γιὰ νὰ σώσει
τὸ γάμο τοῦ παιδιοῦ τῆς. Θὰ μποροῦσε νὰ τραβήξει
τὸ σχοινί. Ἀκόμα καὶ νὰ τοὺς χωρίσει. Ἦταν ὅμως
μιὰ καλὴ χριστιανή. Καὶ εἶχε ἔμπνευση καὶ ἀγάπη
καὶ ἀρετὴ γενικὰ.

Ἦταν μιὰ μάνα καὶ μιὰ πεθερὰ σωστή. Καὶ στὸ
τέλος νίκησε. Κέρδιζε ἕδαφος μέρα μὲ τὴν ἡμέρα.

3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΚΠΟΜΠΕΣ

Τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου
κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ἐπάρχει μιὰ μεγάλη ποικιλία ποιμαντικῶν προγραμμάτων καὶ ἐκπομπῶν ποὺ μποροῦν νὰ παρουσιάζονται ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαστικούς ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς (ΕΡΣ). Πρωτὴν καὶ βραδυνή προσευχή, ἀναμετάδοση τῆς θ. Λειτουργίας καὶ ἄλλων ἱερῶν Ἀκολουθιῶν ἀπὸ διαφόρους τόπους, ἐριμηνεῖα βιβλικῶν κειμένων, παρουσίαση πατερικῶν συγγραμμάτων καὶ βιβλίων συγχρόνων χριστιανῶν συγγραφέων, παρουσίαση προνοιακῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἐκκλησίας, ξεναγήσεις σὲ ἱεροὺς χώρους, διάλογοι μὲ ἐκπροσώπους διαφόρων κοινωνικῶν ομάδων, συζητήσεις μὲ τὴ νεολαία, ἐκκλησιαστικὲς εἰδήσεις καὶ πληροφορίες ἀπὸ τὶς χριστιανικὲς ἐκκλησίες ὄλου τοῦ κόσμου κ.λπ. Τὰ προγράμματα αὐτὰ πλαισιώνονται συνήθως μὲ ἀποσπάσματα ἐκλεκτῶν ἔργων βυζαντινῆς καὶ εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς. Οἱ δύο ΕΡΣ ποὺ λειτουργοῦν στὴν Ἀθήνα, γιὰ τοὺς ὁποίους μιλήσαμε στὸ προηγούμενο ἄρθρο, παρουσιάζουν μιὰ μεγάλη ποικιλία προγραμμάτων καὶ ἐκπομπῶν, μὲ ἱκανοποιητικὴ ἀπήχηση στὸ ἀκροαματικὸ κοινὸ¹.

Ὡστόσο, ὅλα τὰ προγράμματα καὶ ὅλες οἱ ἐκπομπὲς τῶν ΕΡΣ πρέπει νὰ διέπουν ὀρισμένες ποιοτικὲς ἀρχές, μερικὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες εἶναι καὶ οἱ ἀκόλουθες:

α) Τὸ πρωτεῖο τοῦ θεϊκοῦ λόγου: Τὰ ΜΜΕ εἶναι κοσμικὰ καὶ μηχανικὰ μέσα, ὅπως εἴπαμε. Ἡ χρῆση τους γίνεται κυρίως γιὰ κοινωνικοὺς σκοποὺς: ἐνημέρωση καὶ πληροφόρηση γιὰ τὴν πολιτικὴ ἐπικαιρότητα.

1. Ἀντιπροσωπευτικὸ ἑβδομαδιαῖο πρόγραμμα καὶ τῶν δύο ΕΡΣ, θὰ παραθέσουμε στὸ τέλος τῆς σειρᾶς τῶν ἀρθρῶν αὐτῶν. Γιὰ τὸ θέμα τοῦ προγράμματος τῶν ΕΡΣ, βλ. Δ. Φερούση, Ἐκκλησία καὶ σύγχρονα μέσα ἐπικοινωνίας, ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περιοδ. ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ, Ἀθήνα 1971, σελ. 50 ἐξ.

τα, γιὰ τὴν οἰκονομικὴ καὶ ἐμπορικὴ κίνηση, τὴν ψυχαγωγία, τὰ σπῶρ κ.λπ.

Τὰ ἐκκλησιαστικὰ ΜΜΕ πρέπει νὰ διακρίνονται ὡς πρὸς τὸ βασικὸ περιεχόμενο τῶν προγραμμάτων καὶ ἐκπομπῶν. Οἱ ΕΡΣ πρέπει νὰ ἔχουν ὡς κύριο σκοπὸ τὴν προβολὴ τοῦ θεϊκοῦ λόγου. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ ἔχει τὰ πρωτεῖα. Πέρα καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ «μὶ ἀ ἄ λ λ η φ ω ν ῆ σ τ ἄ FM», ὅπως πολὺ ὠραῖα τονίζει τὸ σῆμα τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι πρέπει νὰ καταβάλλεται κάθε προσπάθεια ὥστε τὰ προγράμματα καὶ οἱ ἐκπομπὲς νὰ μὴ ὀλισθαίνουν στὸ ἐπίπεδο τῆς κοινωνιολογίας, τῆς θρησκευολογίας ἢ μιᾶς ἀχρωμῆς θρησκευτικῆς φιλολογίας. Ὅποιος ἀνοίξει τὸ ραδιόφωνο ἢ τὴν τηλεόρασή του σὲ ΕΡΣ, πρέπει νὰ διαπιστώσει ἀμέσως τὴν εἰ δ ο π ο ι ὸ δ ι α φ ο ρ ἄ, δηλαδὴ «τὴν ἄλλη φωνή», τὸ ζωντανὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ².

β) Ἀναφορὰ στὴν ἐπικαιρότητα: Τὸ γεγονός ὅτι ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ ἔχει τὰ πρωτεῖα στὰ προγράμματα καὶ τὶς ἐκπομπὲς τῶν ΕΡΣ, δὲ σημαίνει ὅτι θὰ ἀποφεύγεται καὶ θὰ ἀπουσιάζει ἡ κοινωνικὴ ἐπικαιρότητα. Ὅχι! Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι θεωρητικὸς καὶ ἀφηρημένος, λόγος «ἐ ν κ ε ν ῶ», ἀλλὰ «σπῶρος», τοποθετημένος μέσα στὴ «γῆ», μέσα

2. Οἱ κοσμικοὶ ραδιοφωνικοὶ σταθμοὶ μεταδίδουν συνεχῶς μουσικὴ καὶ τραγῳδία. Ὁ λόγος εἶναι ἀπογοητευτικὰ περιορισμένος. Τὸ ἴδιο κάνουν καὶ οἱ ΕΡΣ, γιὰ νὰ καλύψουν τὰ διαφορά κενὰ μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐκπομπῶν. Στις περιπτώσεις αὐτὲς θὰ ἦταν προτιμότερο, ἀντὶ μουσικῆς, νὰ διαβάζονται μὶ κ ρ ἄ κ ε ἰ μ ε ν α, ὅπως π.χ. ἀγιογραφικοὶ στίχοι, πνευματικὲς σκέψεις, προσευχὲς κ.λπ. Μιὰ κασέτα μὲ σχετικὰ κείμενα εἶναι ἡ λύση.

Ὅχι γι' αὐτήν. Αὐτὴ γινώριζε τὴ θέση θὰ τηρήσει. Γιατὶ ψυχολόγησε καλὰ καὶ τὴ νύφη, ποὺ στὸ βάθος δὲν ἦταν κακὴ. Πέρασε τὴν περίοδο τῆς κρίσεώς της κι αὐτή. Προηγήθηκε, κατάλαβε, συναισθάνθηκε, παραδέχτηκε πὺς ἡ συμπεριφορὰ της ἦταν καρπὸς ἀδυναμίας της, τοῦ ἐγωῦσμοῦ της. Ἐνοιώθη στὴν ἀρχὴ μειοενεκτικά. Καὶ συνῆλθε καὶ προσαρμόστηκε.

—Θέλω κόρη μου τώρα ποὺ θὰ παντρευτεῖς νὰ μάθεις, νὰ ξέρεις νὰ διαβάσεις τὴν καρδιά σου. Θὰ βρεῖς καὶ πεθερὰ...

—Ξέρω μαμά, μοῦ τὸ ἔχεις πεῖ τόσες φορές. Μπορεῖ νὰ μὴν βρῶ πεθερὰ ποὺ νὰ μοιάζει τῆς γαγιαῖς. Ἀφοῦ κι ἐγὼ τὴν θυμάμαι, ἐκείνη μὲ καθοδήγησε καὶ μένα. Ἄσε μὴν προσθέτεις τίποτα. Ἡ γαγιαὶὰ τὸ πέτυχε γιὰτὶ ἦταν καλὴ χριστιανή.

δηλαδή στην καρδιά των ανθρώπων της συγκεκριμένης ιστορικής συγκυρίας. Με άλλα λόγια, το ευαγγέλιο του Χριστού πρέπει όπωσδήποτε να αναφέρεται στην προσωπική και κοινωνική ζωή των ανθρώπων. Αυτός άλλωστε είναι και ο σκοπός του ευαγγελικού μηνύματος: να φθάσει και να αγγίξει τη ζωή των ανθρώπων. Διότι, όπως πολύ χαρακτηριστικά τονίζει ο απόστολος Παύλος, «ἐὰν ἄδηλον (= χωρίς συγκεκριμένο περιεχόμενο) φωνὴν σάλπιγγος δῶ, τίς παρασκευάζεται εἰς πόλεμον; Ὅτω και ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης, ἐὰν μὴ εὐσημον (σαφή και συγκεκριμένο) λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσσεθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες» (Α΄ Κορ. ιδ' 8-9). Ὁ λόγος του Χριστού πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι ἐπίκαιρος, νὰ ἀναφέρεται στὴν κοινωνικοϊστορική πραγματικότητα. Ἐκεῖνο πού πρέπει νὰ ἀποφεύγεται εἶναι ἡ λογικοποίηση ἢ ἡ κοινωνικοποίηση (πολύ δὲ χειρότερα) ἢ πολιτικοποίηση τοῦ ευαγγελικοῦ λόγου. Πού σημαίνει ὅτι τὰ πρωτεῖα τοῦ θεϊκοῦ λόγου πρέπει νὰ διαφυλάσσονται ἀφαλκίδευτα.

γ) Σεβασμὸς στὴν προσωπικότητα των ἀκρατῶν: Τὸ ραδιόφωνο και ἡ τηλεόραση εἶναι θέματα ἀπρόσωπα και «μαζικά» μέσα ἐπικοινωνίας. Αὐτὸ ὅμως δὲ σημαίνει ὅτι ὁ ἀπρόσωπος χαρακτήρας των μέσων αὐτῶν δίνει τὸ πράσινο φῶς γιὰ νὰ προσβάλλεται ἡ προσωπική ἀξιοπρέπεια των ἀκρατῶν ἢ των θεατῶν. Ἡ ἀρχὴ αὐτὴ ἀποκλείει κάθε περίπτωση ἀνεύθυνης και ἀνελεύθερης χρησιμοποίησης των ΜΜΕ. Κανείς δὲν ἐπιτρέπεται, χρησιμοποιώντας τὰ ΜΜΕ, νὰ προσβάλλει τὴν ἠθική ἀξιοπρέπεια των ἀκρατῶν ἢ θεατῶν, ἀνδρῶν, γυναικῶν και παιδιῶν. Κανείς δὲν μπορεῖ νὰ χρησιμοποιεῖ τὰ ΜΜΕ γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τις ἀπόψεις του ἢ, πολὺ χειρότερα, γιὰ νὰ τὰ μεταβάλλει σὲ ὄργανα «πλύσης ἐγκεφάλου», σὲ μέσα δηλαδή ἀπροκάλυπτης πολιτικοκοινωνικῆς προπαγάνδας τύπου Γκάιμπελς!

Ἡ κατάσταση πού ἐπικρατεῖ σὲ πολλοὺς ΡΤ σταθμοὺς σὲ σχέση με τὸ θέμα αὐτό, εἶναι δυστυχῶς ἀπογοητευτική και ἀπαράδεκτη. Χωρὶς κανένα δισταγμὸ, προσβάλλονται ἢ μεταδίδονται προγράμματα και ἐκπομπές πού προσβάλλουν ἄμεσα τὸ ἠθικὸ αἶσθημα των ἀκρατῶν και θεατῶν. Ἡ δικαιολογία ὅτι «ὕπάρχει και τὸ κουμπί», με τὸ ὁποῖο οἱ ἀκρατῆς μποροῦν νὰ θροῦν ἄλλο σταθμὸ ἢ νὰ κλείσουν τὴ συσκευή τους, εἶναι ὑποκριτική. Διότι τὸ θέμα δὲν εἶναι τὸ νὰ κλείσουν μερικοὶ τὸ ραδιόφωνο ἢ τὴν τηλεόραση. Τὸ πρόβλημα εἶναι ὅτι οἱ ἐκπομπές αὐτῆς οὕτως ἢ ἄλλως προσβάλλονται και οἱ περισσότεροι ἀκρατῆς ἢ θεατῆς ὑφίστανται τὴν κακομεταχείριση αὐτῆς.

Ἡ Ἐκκλησία και τὸ θέμα αὐτό πρέπει νὰ δώσει τὸ παράδειγμα. Φορέας τῆς μετάνοιας δὲν ἔχει κανένα λόγο νὰ χρησιμοποιεῖ τὰ ΜΜΕ γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τις ἀπόψεις τῆς ἢ νὰ ἀσκήσει ἀνελεύθερη ἐκκλησιαστική προπαγάνδα. Αὐτὸ ἰσχύει ἀκόμη περισσότερο, ὅταν τὰ ραδιοτηλεοπτικὰ κείμενα χρησιμοποιοῦνται ὡς ὄχημα γιὰ τὸ ἴδιο τὸ Ευαγγέλιο. Ὁ ευαγγελικὸς λόγος πού εἶναι «ἡ ὁδὸς και ἡ ἀλήθεια και ἡ ζωὴ και τὸ φῶς των ἀνθρώπων» (Ἰω. ιδ' 6, α' 4) πρέπει νὰ μεταδίδεται με τὸν ἴδιο τρόπο πού ἐκφράσθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ: με σοβαρότητα, ὑπευθυνότητα και ἀπόλυτο σεβασμὸ τῆς προσωπικῆς ἀξιοπρέπειας και ἐλευθερίας των ἀκρατῶν. Ἡ ΡΤ εἶναι μιὰ δυνατότητα πού προσφέρεται στὴν Ἐκκλησία γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσει με τις εὐρύτερες μάζες των συγχρόνων ἀνθρώπων. Καὶ ἡ ἐπικοινωνία αὐτὴ γιὰ νὰ ἔχει ἀποτελέσματα πρέπει νὰ γίνεται πάντοτε σὲ ἐπίπεδο τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀξιοπρέπειας και τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, των ἀξιών δηλαδή πού καθιέρωσε και καλλιεργεῖ κυρίως ὁ Χριστιανισμός.

δ) Διαλεκτικότητα: Ἡ πρώτη χριστιανικὴ Ἐκκλησία, ζώντας, ὡς γνωστόν, μέσα σὲ εἰδωλολατρικὰ περιβάλλοντα, ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ θρῖσκειται σὲ συνηθιστὸ διάλογο με τοὺς μὴ χριστιανούς. Εἶναι μάλιστα πολὺ χαρακτηριστικὸ, ὅτι τὰ πρῶτα κείμενα τῆς χριστιανικῆς γραμματείας πού γράφθηκαν τὴν πρῶτη αὐτὴ ἐποχὴ ἔχουν καθαρὰ διαλεκτικὸ χαρακτήρα (πρδλ. τὰ συγγράμματα των Ἀπολογητῶν, τοῦ Κλήμεντος Ἀλεξανδρείας, τοῦ Ὠριγένης κ.λπ.). Τὸν ἴδιο διαλεκτικὸ χαρακτήρα εἶχε και ἡ Κατήχηση πού ἔκανε ἡ Ἐκκλησία σὲ ὄσους ζητοῦσαν νὰ βαπτισθοῦν και νὰ γίνουν μέλη τῆς.

Ἦστερα ὅμως ἀπὸ τὴν καθιέρωση τοῦ νεοπαύου και τὴ μεταθεση τῆς Κατήχησης μετὰ τὸ Βάπτισμα, ἡ διαλεκτικότητα τῆς Ἐκκλησίας ἄρχισε σιγά - σιγά νὰ περιορίζεται, γιὰ νὰ καταλήξει σὲς νεώτερες ἐποχές σὲ μόνολογο τοῦ κηρύγματος. Τὸ διάλογο πού χαρακτηρίζε τὴ σχέση τῆς Ἐκκλησίας με τοὺς μὴ πιστούς, διαδέχθηκε ὁ μόνολογος τοῦ κηρύγματος πού γίνεται ἀπὸ τὸν Ἀμθωνα τοῦ ναοῦ και πού ἀπευθύνεται μόνο πρὸς τοὺς πιστοὺς, σὲ ἐκκλησίασμα.

Ἡ σύγχρονη ὅμως ἐποχὴ διακρίνεται, ἐκτὸς των ἄλλων, και γιὰ τὴ διαλεκτικότητά τῆς. Ὁ ἐλεύθερος διάλογος εἶναι καρπὸς τοῦ ἀνοίγματος και τῆς ἐλευθερίας πού χαρακτηρίζει τὸ σύγχρονο τρόπο ζωῆς. Ὁ διάλογος δὲ αὐτὸς βασίζεται στὴ νέα πολιτιστικὴ ἀξία τῆς ἀνοχῆς ἢ ἀνεκτικότη-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 378)

Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΔΡΥΣ

Μνήμη Γέροντος Πορφυρίου

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
'Αναπλ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου 'Αθηνών

Ζωντανή παρουσία

Σάν ήχώ πού ἀντήχησε ἀπ' ἄκρου σέ ἄκρο σ' ὅλη τήν Ἑλλάδα καί σ' ὅλο τόν κόσμο ἀκουστήκε ἡ εἶδηση: «ὁ Γέροντας ἐκοιμήθη, νά ἔχουμε τήν εὐχή του!» Ἄκουσμα ἀπίστευτο κι ὅμως ἀληθινό. Ὅλοι περιμέναμε πῶς θά συνέβαινε κάποτε κάτι τέτοιο. Αὐτό τὸ κάποτε ἐτοποθετεῖτο μακρυνὸ στό μέλλον, ἀπρόσιτο. Ὅλοι τηρούσαμε ἀπόσταση ἀσφαλείας ἀπὸ τὸ ἀπευκταῖο. Δημιουργοῦσαμε τὰ στεγανά μας. Μέσα μας ἔμωσ μάς ἔτρωγε ἡ σκέψη γιὰ τὸ τί θ' ἀπογίνουμε ὅταν θά φθάσει ἐκείνη ἡ ὥρα. Γιατί, δασκάλους ἔχουμε πολλούς, οὐ πολλούς ὅμως πατέρας. Ποιὸς λοιπὸν θά μᾶς παρηγορήσει αὐτὲς τὲς δύσκολες ὥρες;

Μέσα μου ὅμως ἔρχεται ἡ γλυκειὰ αἴσθηση τῆς παρουσίας του. Μιᾶς παρουσίας πού ἐνώνει τὰ γήινα μὲ τὰ οὐράνια, τὴ στρατευομένη μὲ τὴ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία. Ὁ Γέροντας Πορφυρίου «μεταβέβηκε» ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν» καί ἔγινε μεσίτης γιὰ ὅλους ἐμᾶς τοὺς περιλειπούμενους.

Μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸν φαντασθῶ νεκρό. Τὸ σῶμα του ἀποθεμένο στὴν καλὴ ἀθωνικὴ γῆ θά ἀποδώσει καρπὸν ἑκατονταπλασίονα στὲς καρδιὲς τῶν παιδιῶν του. Τὸ σῶμα αὐτὸ πού τὸ εἶχε ἰχνηλατήσῃ καί τὸ κατεῖχε μέχρι τὴν πιὸ μικρὴ λεπτομέρεια μὲ τὴν ἀσκητικὴ ἐμπειρία τῆς βιοτῆς του θά ἀναλυθεῖ εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη γιὰ νὰ συντελεσθεῖ ἡ μεταστοιχείωσὶς του τὴν ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως.

Ὅλοι κρατᾶμε σφιχτὰ στὴ μνήμη τῆς ἀφῆς μας ἐκείνη τὴν ἐπαφὴ τοῦ χεριοῦ του, πού ἀκουμπώντας στὸ κεφάλι μετέδιδε τὴν εὐλογία, θεράπευε, ἐπληττε μὲ νοθεσία. Θυμόμαστε τὸ μαζεμένο σῶμα του σὲ στιγμὲς πόνου καί δόνησης καί τὸ ἴδιο, στητὸ καί ὑψηλό,

ἔτσι ὅπως τὸ ἀνακαλύπταμε σὲ στιγμὲς τελετουργικῆς εὐεξίας.

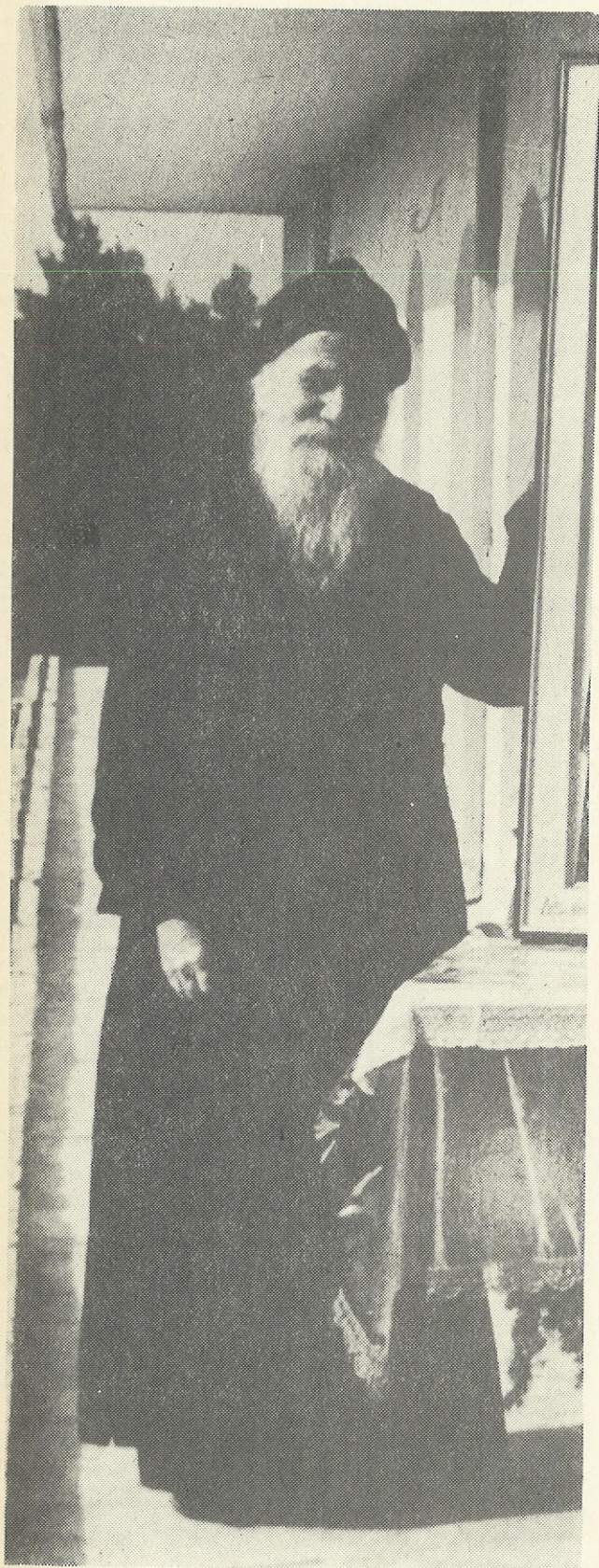
Θά τὸν θυμόμαστε μὲ σάρκα καί ὀστᾶ κι ἔτσι θά τὸν αἰσθανόμαστε στὸ πλάι μας, μπροστὰ μας, πίσω μας, νὰ συνοδεύει διακριτικὰ τὲς πορεῖες μας στοὺς δρόμους τῆς ζωῆς.

Λόγοι ζωῆς

Θά θυμόμαστε τὰ λόγια του μὲ περισσὴ συγκίνηση γιὰ τὴν ἦταν λόγια ζωῆς πού μᾶς ἐμψύχωναν. Θά σκαλίζουμε στὴ μνήμη μας ν' ἀποκαταστήσουμε στὴν πληρότητά τους αὐτὰ τὰ λόγια, γιὰ πολλοὶ ἀπὸ μᾶς, ὀκνηροί, ἀμελοῦσαμε νὰ καταγράψουμε στὴν ἐντέλειά τους τὲς ψηφίδες ἐνὸς περίτεχου ζωγραφήματος πού ἦταν ὁ λόγος του. Ἡ βεβαιότητα ὅτι εἶχαμε τὴν εὐχέρεια νὰ τὸν δοῦμε πάλι καί νὰ τὸν ξανακούσουμε μᾶς ἔκανε νοθροὺς. Τὸν εἶχαμε δικό μας. Θά τὰ ἐπαλαμβάνανε.

Κι αὐτὸς, ἀκούραστος, διηγεῖτο τὰ ἴδια περιστατικά γιὰ νὰ ἐντοπίσει λεπτομέρειες πού μᾶς εἶχαν διαφύγει. Ἀπορούσαμε κιάλας γιὰ τὴν πάλι διηγεῖτο πάλι καί πάλι. Φίλος καρδιακὸς πού πήγαινε καί ξαναπήγαινε καί ὁ Γέροντας τοῦ διηγεῖτο τὴν ἴδια ἱστορία διηρωτᾶτο γιὰ τὴν. Μετὰ ἀπὸ τρία χρόνια κατανόησε τὴν αἰτία τῶν τόσων ἐπαναλήψεων. Αὐτὸ βέβαια τὸν κούραζε στὴν υἰγεία του καί ἀνησυχούσε αὐτοὺς πού τὸν διακονοῦσαν, γιὰ τὸν οἱ δυνάμεις του ἐξηγητοῦντο.

Ὅλοι νοιώθουμε αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἄβολα ξέροντας ὅτι πολλὲς φορὲς τὸν εἶχαμε κουράσει. Βαρυκάρδιοι καί βραδεῖς κοντανάσαμε ὅταν αὐτὸς ἐπιχειροῦσε νὰ μᾶς παρασύρει στὸ μεγάλο θημητισμὸ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων. Περιχαρῶμενοι στὰ ἀμφιβόλου ἀσφαλείας σύνορά μας ἀντιστεκόμασταν στὰ ἀνοίγματα πού

ἤθελε νὰ ἐπιτύχει μέσα μας. Στενόχωροι δὲν μπορούσαμε νὰ ἀντιληφθοῦμε τὴν εὐρυχωρία στὴν ὁποία μᾶς καλοῦσε. Στὴ μεγαλοκαρδία του ἀντιτάσσαμε τὴ στενοκαρδία μας.

Δημιουργικὴ ἀνησυχία

Παρ' ὅλη τὴ βιασύνη του νὰ προχωρήσει, σταματοῦσε μὲ ἐνδιαφέρον νὰ θαυμάσει λεπτομέρειες τῆς φύσεως καὶ τῆς τεχνικῆς. Ἀπασχολοῦσε τὸ μυαλό του νὰ θρεῖ λύσεις σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Δὲν σταματοῦσε μπροστὰ σὲ καμμιά δυσκολία. Γι' αὐτὸν δὲν ὑπῆρχαν ἀδιέξοδα ἐκτός κι ἂν ἔμεῖς στῆναμε ὁδοφράγματα.

Αὐτὸς ἦταν πάντα ὑπὲρ τῆς μεταφορᾶς τῶν «συντελεστῶν δομίσεως». "Ἄν δὲν γίνεται κάτι ἐδῶ μπορεῖ νὰ γίνει κάπου ἄλλου. Μεταφέρουμε λοιπὸν ἀπὸ καταδικασμένα στὴ φθορά καὶ τὴν παλαιότητα κτίρια τὸ ἀνάλογο ὕψος ἄλλου. Σὲ ἄλλη περιοχή. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἀπαιτεῖ τεχνάσματα καὶ μέθοδο καὶ νὰ μεταφέρεις αὐτὸ πού ἔμαθες ἐδῶ, ἐκεῖ, ἄλλου. Ἐπιδίωκε γιὰ ὅλους μας τὸ «ἄλλοθι». "Ἄν δὲν μπορούμε νὰ κάνομε κάτι ἐδῶ, ἄς ἀρχίζουμε ἀπὸ ἄλλου. Τὸ σημαντικό ἦταν νὰ ἀρχίζουμε. Νὰ μὴ μένομε ἀργοί. "Ἄν δὲν μπορεῖς μ' αὐτό, ἀρχίνα μὲ τὸ ἄλλο καὶ ἡ φόρα πού θὰ πάρεις θὰ σὲ κινητοποιήσει καὶ στὰ ἄλλα, θυμιάσαστε νὰ λέει.

Οἱ τρεῖς ἐχθροί: νωθρότητα, ἀπροσεξία, ἀδιαφορία

Τοὺς περισσοτέρους μᾶς κατηγοροῦσε γιὰ νωθρότητα. Ἀπὸ τὸ περπάτημα, ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ὁμιλίας, ἀπὸ τὸν τρόπο πού πιάναμε κάτι ἢ κινούσαμε τὰ χέρια μας μᾶς «μυριζόταν». «Κοίτα τον μωρέ, δὲν μπορεῖ νὰ κουνήσει τὰ πόδια του καὶ θέλει νὰ προσδεύσει καὶ πνευματικά!» Ἐφάρμοζε μιὰ σωματο - ψυχικὴ πομπαντικὴ θεραπευτικὴ. Συνιστοῦσε ἐργασιοθεραπεία.

Τὸν ἐνοχλοῦσε ἀφάνταστα ἡ ἀπροσεξία μας καὶ ἡ ἀδιαφορία μας. Ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ ὅλα καὶ νὰ τὸν ἐνδιαφέρουν ὅλα. Πῶς θὰ πάει μπροστὰ ὁ κόσμος ὅταν οἱ χριστιανοὶ εἶναι ἀδιάφοροι; Καὶ νὰ προσέχουμε. Ὁ κλέφτης εἶναι προσεκτικὸς. Καὶ μεῖς πρέπει νὰ «κλέβουμε», ν' ἀποτυπώνουμε, νὰ ἐντείνομε τὴν προσοχὴ μας. Προσοχὴ στὶς λεπτομέρειες καὶ στὶς ἰδιομορφίες.

Αὐτὸς πού δὲν εἶχε πιάσει ποτέ του τιμὸνι στὰ χέ-

ρια ήταν ὁ ἄριστος συνοδηγὸς σὲ δύσβατους καὶ δύσκολους δρόμους. Οἱ διαδρομὲς ποὺ ἔκανε τὸν εἶχαν μάθει τί νὰ προσέχει, τί νὰ ἀποφεύγει καὶ μετέδιδε τὴν πολύτιμη πείρα του κι ὅταν ἀκόμη ἀγανακτούσαμε μὲ τὶς παρεμβάσεις του. Σιγὰ σιγὰ ὅμως καταλαβαίναμε ὅτι δὲν ἐπιδίωκε τὴν ἀδρανοποίησή μας ἀλλὰ τὴν πλήρη ἐνεργοποίησή μας ὥστε νὰ ἐκμεταλλευθοῦμε ὅλο μας τὸ ψυχσωματικὸ δυναμικὸ καὶ νὰ καρπωθοῦμε τὸ μέγιστο.

Σφυγμο-μέτρηση

Ἰδιαίτερη ἔμφαση ἔδινε στὴ δρομολόγηση τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς ποὺ δὲν τὴν ἔνοιωθε ἀσχετη πρὸς ὅλα αὐτὰ ποὺ προηγουμένως ἀναφέραμε. Εὑρίσκε τὰ μέτρα μας. Ποτὲ δὲν εὑρίσκε κάτι τὸ ἐτοιμοπαράδοτο γιὰ σένα. Πάντοτε ἦταν κατασκευὴ ἐπὶ παραγγελία. Μοχθοῦσε νὰ βρεῖ τὸ δικό σου σφυγμὸ, τὴ δική σου ἰδιοσυγκρασία στὴν ἀσκηση, στὴ νηστεία, στὴν προσευχή, στὴ μυστηριακὴ ζωή. Πάντα νὰ σοῦ μεταφέρει κάτι ἀπὸ τὸ δικό του ἐνθουσιασμὸ, ἀπὸ τὶς δικές του ἀναβάσεις, ἀπὸ τὶς δικές του πτήσεις.

«Ἡ θρησκεία μας, Ἀλέξανδρε, εἶναι κάτι τὸ μεγαλειώδες, θεραπεύει τὰ πάντα. Ν' ἀγαπήσεις τὸν Χριστὸ καὶ τότε ὅλα θ' ἀλλάξουν μέσα σου καὶ γύρω σου». Προφέροντας τὴ λέξη Χ ρ ι σ τ ὸ ς θαρροῦσες ὅτι τὰ γράμματα γραφόντουσαν στὴν καρδιά σου ἕνα ἕνα καὶ ἔνοιωθες ἕνα ἡδὺ ἄλγος. Μὲ πύρινα καὶ μεγάλα γράμματα ἀποτυπωνόταν στὴν καρδιά σου «τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα» καὶ αἰσθανόσουν ὅτι μετείχες καὶ σὺ στὴ χορεία τῶν ἀγίων, ἐκείνων ποὺ ὑποδέχτηκαν σήμερα τὸν Γέροντα Πορφύριον στὴ μετάστασή του στοὺς Οὐρανούς.

Σὲ ὅλους ἐκείνους —καὶ εἶναι πάρα πολλοί—, ποὺ ἔνοιωσαν τὴν εὐεργετικὴ παρουσία τοῦ Γέροντα, ἄς ποῦμε ὅτι ὁ Γέροντας Πορφύριος ζεῖ καὶ βασιλεύει στὴν ἀβασίλευτη ἡμέρα τῆς Βασιλείας καὶ εὐχεταὶ γιὰ ὅλους ἐμᾶς καὶ ἰδιαίτερα τοὺς ἱερεῖς τοὺς ὁποίους σεβόταν, τιμῶσε καὶ ἀγαποῦσε μὲ ὅλη τὴ θέρμη τῆς ἱερατικῆς παλλομένης καρδιάς του.

Τὴν εὐχή σου Γέροντα!

3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΚΠΟΜΠΕΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 375)

τ α ς (τῶν διαφορῶν δηλαδὴ ἀπόψεων καὶ ἰδεῶν, ἐξ οὗ καὶ ἡ πολιτιστικὴ καὶ ἰδεολογικὴ πολλαπλότητα - πλουραλισμὸς τῆς σύγχρονης κοινωνίας). Ὁ διάλογος εἶναι ἐπίσης βασικὴ ἀρχὴ στὴν ὁποία βασίζεται ἡ λειτουργία τόσο τῶν ΜΜΕ ὅσο καὶ ἄλλων τοιμῶν τῆς σύγχρονης ζωῆς, ὅπως π.χ. τῆς πολιτικῆς, τῶν διεθνῶν σχέσεων, τοῦ ἐμπορίου, τῆς ἐπιστήμης κ.ἄ.

Ἡ διαλεκτικὴ ἐπομένως πρέπει νὰ χαρακτηρίζει τὰ προγράμματα καὶ τὶς ἐκπομπὲς τῶν ΕΡΣ. Τὸ στοιχεῖο μάλιστα τοῦ διαλόγου εἶναι ἀπαραίτητο καὶ ἀναγκαῖο καὶ γιὰ τὸ λόγο ὅτι ἡ ΡΤ εἶναι μέσο ποὺ ἀπευθύνεται ὅχι μόνον στοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ καὶ σὲ μὴ πιστοὺς, σὲ ἀμφιβάλλοντες καὶ σὲ ἀθέους ἀκόμη, ὅπως σημειώσαμε σὲ ἄλλο ἄρθρο. Ἐπομένως ὁ διάλογος εἶναι ὄχι μόνον ἀναγκαῖος, ἀλλὰ καὶ ὁ μόνος τρόπος προσέγγισης τῶν συγχρόνων ἀνθρώπων, ποὺ κατὰ ἕνα μεγάλο ποσοστὸ ἔχουν χάσει τὴν ἐπαφή τους μὲ τὸν εὐαγγελικὸ λόγο καὶ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

- ★ Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, ΑΘΩΟΣ (ἀπάντηση σὲ 56 ἑρείσματα τῆς ἀπιστίας).
- ★ Πρωτοπρ. Γ. Μεταλληνῶ, Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.
- ★ Καθηγ. Μάρκου Α. Σιώτη, ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.
- ★ Καθηγ. Ἰωάννου Φουντούλη, ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ, τόμοι Α' καὶ Β'.
- ★ Καθηγ. Βλασίου Φειδᾶ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ (1988 - 1988).
- ★ Καθηγ. Ἀνδρ. Θεοδώρου, ΑΜΩΜΟΙ ΕΝ ΟΔΩι ΑΛΛΗΛΟΥ·Ι·Α (ἐρμηνευτικὸ σχόλιο στὴ Νεκρώσιμη Ἀκολουθία).
- ★ Ἀγ. Γρηγορίου Νύσσης, ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ (εἰσαγωγή, κείμενο, μετάφραση, σχόλια ἀρχιμ. Π. Μπρούσσαλη).
- ★ Ἀρχιμ. Συμεῶν Π. Κούτσα, Η ΝΗΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. Γιατί, πότε καὶ πῶς νηστεύουμε.

ΤΟ "ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ,"*

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. **ΙΕΡΟΘΕΟΥ ΒΛΑΧΟΥ**
Ἱεροκλήρυκος Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Πάνω στὸν Σταυρὸ δὲν πέθανε ἡ θεία φύση, γι' αὐτὸ οἱ Βυζαντινοὶ ἀγιογράφοι στὸν Σταυρὸ τοποθετοῦν τὴν ἐπιγραφή ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης. Πάνω στὸν Σταυρὸ δὲν ἀπέθαναν οἱ δύο φύσεις. Ὅπως ὁ Χριστὸς ἐνανθρωπήσας γεννήθηκε κατὰ σάρκα, ἔτσι καὶ ἀπέθανε κατὰ σάρκα, ἐνῶ ἡ θεότητα παρέμεινε ἀπαθής. Στὸν Σταυρὸ ὑπῆρχε ὁ Θεάνθρωπος Χριστός, ἀλλὰ σταυρώθηκε καὶ ἀπέθανε ἡ ἀνθρώπινη φύση καὶ ὄχι ἡ θεία φύση.

Ὅταν ἀπέθανε ὁ Χριστὸς στὸν Σταυρὸ, τότε ἡ ψυχὴ κατέβηκε στὸν ἄδημαξὶ μετὰ τὴν θεότητα γιὰ νὰ σώσει τοὺς δικαίους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐνῶ τὸ Σῶμα Του παρέμεινε μέσα στὸν τάφο μαζὶ μετὰ τὴν θεότητα. Ἀλλοστε, τόσο τὸ σῶμα ὅσο καὶ ἡ ψυχὴ δὲν εἶχαν ἰδιαιτέρη ὑπόσταση παράλληλη μετὰ τὴν ὑπόσταση τοῦ Λόγου. Μία ἦταν ἡ ὑπόσταση τοῦ Λόγου καὶ ὄχι δύο. Ἔτσι καὶ ὅταν ἀκόμη χωρίστηκε ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα, ἐν τούτοις ἦταν πάντα ἐνωμένη διὰ τοῦ Λόγου. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ σῶμα στὸν τάφο δὲν ὑπέστη διαφθορά.

Τὴν τρίτη ἡμέρα, σύμφωνα μετὰ τὶς Γραφές, ὁ Χριστὸς ἀναστήθηκε. Φυσικὰ, δὲν ἀναστήθηκε ἡ θεία φύση, ἡ ὁποία ποτὲ δὲν εἶχε πεθάνει, ἀλλὰ ἡ ἀνθρώπινη φύση. Μετὰ τὴν ἀνάστασή Του ὁ Χριστὸς ἀπέβαλε ὅλα τὰ λεγόμενα ἀδιάβλητα πάθη, δηλαδὴ τὴν πείνα, τὴν δίψα, τὸν κόπο κ.λπ. καὶ τὸ σῶμα Του ἔγινε ἄφθαρτο καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως. Τὸ ὅτι ἔφαγε μετὰ τὴν ἀνάσταση μπροστὰ στοὺς Μαθητὰς Του, αὐτὸ τὸ ἔκανε κατ' οἰκονομίαν, ἀφοῦ δὲν τὸ εἶχε ἀνάγκη, γιὰ νὰ δείξει στοὺς Μαθητὰς ὅτι εἶναι τὸ ἴδιο σῶμα, πού ἔπαθε καὶ ἀναστήθηκε. Αὐτὴ ἡ τροφὴ ποὺ ἔλαβε, κάηκε ἀπὸ τὴν φωτιὰ τῆς θεότητας. Ὅπως ἦταν τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἀνάσταση, ἔτσι θὰ εἶναι καὶ τὸ σῶμα τῶν ἀνθρώπων μετὰ τὴν ἀνάστασή τους. Ἐνῶ ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν Ἀνάστασή Του ἀπέβαλε ὅλα τὰ λεγόμενα ἀδιάβλητα πάθη, ἐν τούτοις δὲν ἀπέβαλε κανένα μέρος καὶ ἐνέργεια τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀφοῦ ἡ θεία μετὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση εἶναι ἀχωρίστως ἐνωμένες. Καὶ τὸ ὅτι ἀξιώνομαστε νὰ κοινωνήσουμε τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ εἶναι γιὰτι καὶ τώρα καὶ πάντοτε εἶναι ἐνωμένες οἱ δύο φύσεις στὴν ὑπόσταση τοῦ Λόγου.

Τὴν τεσσαρακοστὴ ἡμέρα ἀπὸ τὴν ἀνάστασή Του ὁ Χριστὸς ἀνελήφθη στοὺς Οὐρανούς. Φυσικὰ, ὡς Θεὸς ἀληθινὸς ἦταν πάντοτε ἐνωμένος μετὰ τὸν Πατέρα Του καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλὰ ἀνέβασε τὴν ἀνθρώπινη φύση, ἡ ὁποία μετὰ τὴν πρόσληψή της ἀπὸ τὸν Υἱὸ καὶ Λόγο τοῦ Θεοῦ ἔγινε ὁμόθεος καὶ πηγὴ τῆς ἀκτίστου ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. Τὸ ὅτι κάθησε στὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς δὲν πρέπει νὰ νοῆται τοπικὰ, γιὰτι τὸ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ εἶναι γνωρίσματα τῶν περιγραφομένων, ἐνῶ ὁ Θεὸς εἶναι ἀπερίγραπτος. Ὀνομάζουμε δεξιὰ τοῦ Πατρὸς τὴν δόξα καὶ τὴν τιμὴ τῆς θεότητος, τὴν ὁποία πάντοτε εἶχε ὁ Λόγος ὡς ὁμοούσιος μετὰ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐνανθρώπηση κάθεται συνδοξασθείσης καὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. Ἔτσι ὁ Θεάνθρωπος προσκυνεῖται ἀπὸ ὅλη τὴν κτίση μαζὶ μετὰ τὴν σάρκα Του, ὡς Θεάνθρωπος.

Στὸ «Σύμβολο τῆς Πίστεως» ὁμολογοῦμε ὅτι ὁ Χριστὸς θὰ ἔλθῃ καὶ πάλι γιὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ νὰ ἀρχίσῃ ἡ Βασιλεία Του.

Ἐπάρχουν δύο παρουσίες τοῦ Χριστοῦ. Ἡ πρώτη δηλώνεται μετὰ τὴν ἐνανθρώπησή Του καὶ ἡ δεύτερη μετὰ τὴν ἔλευσή Του γιὰ νὰ κρίνῃ τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ πρώτη παρουσία ἦταν γιὰ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον, ἡ δεύτερη γιὰ νὰ τὸν κρίνῃ. Ἡ πρώτη δὲν ἔγινε γνωστὴ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους, ἐνῶ κατὰ τὴν Δεύτερη Παρουσία Του θὰ ἔλθῃ μετὰ δόξης καὶ μετὰ ἀγγελικῶν δυνάμεων.

(Συνεχίζεται)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς τῶν περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς τους νὰ τὴ γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα, ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνετα κανονικὰ ἡ ἀποστολὴ τῶν Περιοδικῶν.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 351 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17 τεύχους.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

“Εν’ αστέρι σκιάζει τὸν ἥλιο!

ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ ἀγαποῦνε τὸ πολὺ φῶς, δὲν ἔχουν ὅμως τὴ δυνατότητα νὰ γεμίσουν τὸ χῶρο τους μὲ παράθυρα καὶ ἠλιόλουστους φωταγωγούς, ὑπάρχει τώρα μιὰ νέα λύση: οἱ ἠλιακοὶ ἀγωγοί. Πρόκειται γιὰ ἀγωγὸς ἀπὸ ἀλουμίνιο πὸν τοποθετοῦνται στὴ στέγη, χωρὶς νὰ χρειασθεῖ νὰ γκρεμισθεῖ μεγάλο μέρος τῆς καὶ νὰ προκληθοῦν ζημιές. Στὸ πάνω μέρος του, ὁ ἀγωγὸς —ὀνομάζεται Sky light Pipe— καλύπτεται ἀπὸ ἕναν ἀκρυλικὸ θόλο πὸν ἐπιτρέπει τὴν εἴσοδο τοῦ ἠλιακοῦ φωτός. Τὸ φῶς ἀντανακλάται στὰ τοιχώματα τοῦ ἀγωγοῦ γιὰ νὰ καταλήξει σ’ ἕνα ἐπίσης ἀκρυλικὸ «λαμπρόγαλο» μέσα ἀπὸ τὸ ὁποῖο διαχέεται στὸν ἐσωτερικὸ χῶρο.

Αὐτὰ γιὰ τὶς ἀνθρώπινες μεθόδους ἀυξήσεως τοῦ φωτός. Ὅσο ὅμως κι ἂν τὸ ἀυξήσουμε, δὲν θὰ πάψει νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἕλη, μὲ ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα σβέσεώς του.

Τώρα τὸ Δεκέμβριο γεννᾶται καὶ πάλιν ὁ “Ἡλιος τῆς Δικαιοσύνης. Σαρκῶνεται ὁ Θεός, ὁ Δημιουργὸς τοῦ ἥλιου, τὶς ἀκίντες τοῦ ὁποῖου προσπαθοῦμε μὲ τεχνικὰ μέσα νὰ φυλακίσουμε. Τὸ ἀστέρι καὶ πάλι ὑποδεικνύει τὸ θεῖο λίκνο. “Ας στραφοῦμε πρὸς τὸ ἀστέρι αὐτό. Τὸ φῶς του εἶναι ἰσχυρότερο ἀπὸ τὸν ἥλιο τοῦ πλανητικοῦ μας συστήματος. Καὶ τὸ σημαντικότερο: “Αν —ὅπως λένε οἱ ἐπιστήμονες— ὁ ἥλιος ὕστερα ἀπὸ... κάμποσα ἑκατομμύρια χρόνια σβήσει, τὸ ἀστέρι θὰ μείνει γιὰ πάντα ἄδυτο.

Θέλει, ἄραγε, ἰδιαίτερη σκέψη γιὰ νὰ στραφοῦμε πρὸς αὐτό;

Εὐγλωττη σιωπή.

Ἡ ΠΡΩΤΗ Δεκεμβρίου πὸν εἶναι ἡ Παγκόσμια Ἡμέρα γιὰ τὸ AIDS, θρῆκε τὴ σφαῖρα μας σὲ ἰδιαίτερα ἀνησυχητικὴ κατάσταση. Μέσα σὲ δέκα χρόνια ὁ ἴος τοῦ AIDS ἔχει προσβάλει τουλάχιστον ὀκτώ ὡς δέκα ἑκατομμύρια ἀνθρώπους σ’ ὅλοκληρο τὸν κόσμο. Ἀπ’ αὐτούς, 1,5 ἑκατομμύριο —ἀνάμεσά τους περισσότερα ἀπὸ 500.000 παιδιὰ κάτω τῶν 5 ἐτῶν— ἐξεδήλωσαν τὴν ἀσθένεια. Ὁ ἴος ἐξαπλώνεται μὲ ταχύτητα 5.000 χρονομάτων τὴν ἡμέρα. Σύμφωνα μὲ ὑπολογισμοὺς τῆς Παγκοσμίου Ὄργανώσεως Ὑγείας, ὡς τὸ ἔτος 2000 θὰ ἔχουμε 30 - 40 ἑκατομμύρια φο-

ρεῖς, ἐνῶ τὸ σύνολο τῶν περιπτώσεων πὸν θὰ ἀναπτύξουν τὴ νόσο, θὰ εἶναι 10 - 15 ἑκατομμύρια. Σὲ περιοχὲς ὅπου ἡ νόσος ἔχει πάρει τὴ μορφή πανδημίας, ἡ παραγωγικὴ δραστηριότητα διακόπτεται κάθε λίγες ἡμέρες, καθὼς οἱ κοινότητες θρηνοῦν καὶ θάβουν τοὺς νεκροὺς τους...

Οἱ «προσοδευτικοὶ» τῶν καιρῶν, ἰσχυρίζονται ὅτι ἀναβλύζει ἀπὸ τὴ Γραφή σκοταδισμὸς καὶ συντήρηση. Ἐκεῖ πὸν ἡ Γραφή διεκήρυσε πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις τὴ μονογαμία καὶ τὴν αὐτοσυγκράτηση, ἐκεῖνοι ἔβλεπαν τὸ παρωχημένο καὶ τὴν ὀπισθοδρομικότητα.

Σήμερα, ἄραγε, τί ἔχουν νὰ ποῦν;

Δὲν «χάθηκαν» ὅλα...

ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΗΜΕΡΕΣ ἡ ἱστορία τοῦ πολιτικοῦ Γάμου στὴν Ἑλλάδα, μετράει δέκα χρόνια. Δέκα ἀκριβῶς χρόνια. Σύμφωνα ὅμως μὲ στατιστικὰ στοιχεῖα πὸν δημοσιεύθηκαν στὸν Τύπο οἱ νεόνυμφοι προτιμοῦν στὴ συντριπτικὴ τους πλειονότητα νὰ ἐνώνουν τὴ ζωὴ τους μὲ τὶς εὐλογίες τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ 1983, γιὰ παράδειγμα, τὸ 140)ο τῶν γάμων πὸν ἔγιναν στὴν Ἀθήνα ἦσαν πολιτικοί. Τὸ ἀντίστοιχο ποσοστὸ τὸ 1990 κατέβηκε στὸ 90)ο. Ἐκεῖνοι πὸν προτιμοῦν τὸν πολιτικὸ γάμο, ἀποτελοῦν μιὰ μικρὴ μειοψηφία πὸν χρόνος μὲ τὸ χρόνο φθίνει. Μὲ τὴν ψυχρὴ λογικὴ τῶν ἀριθμῶν καὶ τῶν στατιστικῶν δεδομένων, ὁ πολιτικὸς γάμος φαίνεται πὸς εἶναι ἕνας θεσμὸς πὸν καθημερινὰ χάνει ἔδαφος. Τὴν πρώτη τριετία καθιερώσεως τοῦ πολιτικοῦ γάμου, στὶς μεγαλουπόλεις περίπου τὸ 150)ο τῶν νέων ζευγαριῶν τὸν προτίμησαν, ἐνῶ στὴν ἐπαρχία τὸ ποσοστὸ ἦταν μικρότερο καὶ κυμαινόταν ἀπὸ 3 ὡς 50)ο περίπου. Σήμερα οἱ ἀριθμοὶ εἶναι ἰδιαίτερα εὐγλωττοι. Οἱ πολιτικοὶ γάμοι στὶς μεγαλουπόλεις καλύπτουν μόλις τὸ 30)ο τοῦ συνόλου, ἐνῶ στὴν ἐπαρχία τ’ ἀντίστοιχα ποσοστὰ εἶναι σχεδὸν μηδαμινὰ.

Ὁ Ρωμηός, παρὰ τὶς ὅποιες ταλαντεύσεις του, εἶναι ἀρρηκτικῶς δεμένος μὲ τὴν Ὀρθοδοξία, μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὶς παραδόσεις του. Μπορεῖ κάποιος φορὲς ν’ ἀποπροσανατολιζεῖται ὅμως παροδικά. Σὰν τὴν πυξίδα στρέφει πάντα πρὸς τὰ ἰδανικά του. Ὅχι, δὲν «χάθηκαν» ὅλα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ» ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ Μ' (1991)*

ΠΑΤΕΡΙΚΑ - ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΚΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ διαμόρφωσις τῆς εορτῆς τῶν Θεοφανείων, σ. 4. — Ἡ νίκη τῆς Ὁρθοδοξίας, σ. 49. — Ὁ ὅσιος Βενέδικτος, σ. 65. — Οἱ Μάρτυρες Χρῦσανθος καὶ Δαρεία ἡ Ἀθηναία, σ. 81. — Ἀνάστασις καὶ Λύτρωσις, σ. 97. — Ἡ Σαμαρεΐτις ἀγία Φωτεινή, σ. 129. — Ζωὴ «κατὰ πνεῦμα», σ. 145. — Τὸ νόημα τῆς χριστιανικῆς ἀγιότητος, σ. 161. — Τὰ θρησκευτικὰ ἐνεργήματα, σ. 193. — Ποιμαντικὴ τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων, σ. 225. — Μνήμη Κοδράτου ἐκ τῶν Ὁ' Ἀποστόλων, σ. 257. — Μνήμη τοῦ ἁγίου Ἱεροθέου, σ. 289. — Ὁ ἅγιος Ἀβέρκιος, σ. 305. — Ὁ ὅσιος Θεόδωρος, ὁ Στοδίτης, σ. 321. — Μνήμη ἁγίου Κλήμεντος, ἐπισκόπου Ρώμης, σ. 337. — «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶν», σ. 369.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ

Ἄλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Μέτρα καὶ μέτρα, σ. 14. — Κωστῆ Μπαστιᾶ, Ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος, σ. 16. — Ἀρχιμ. Δανιὴλ Σάπικα, Ἡ ποιμαντικὴ διακονία τῶν ἀσθενῶν ἐν τοῖς Νοσοκομείοις, σ. 38, 58. — Ἄλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ἐσο πρόθυμος!, σ. 40. — Τοῦ ἰδίου, Ὁ καιρὸς τῶν πολέμων, σ. 56. — Τοῦ ἰδίου, Ἀναπληρωματικὴ γονικότητα, σ. 72, 88. — Τοῦ ἰδίου, Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε, σ. 112. — Ἐπισκόπου Ἀγγελῶου Εὐθυμίου, Φωνητικὴ διακονία, σ. 132. — Λειτουργικὸ ἔργο, σ. 148. — Ἐνας ἄφωνος καὶ ἄλαλος λαός, σ. 164. — Ἡ χρονικὴ διάρκεια τῶν Ἀκολουθιῶν, σ. 179. — Τὸ πρωτεῖο τῆς θ. Λειτουργίας, σ. 197. — Βυζαντινὴ ἢ εὐρωπαϊκὴ Μουσική; σ. 226. — Ἄλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Προσοχὴ εὐθραυστον!, σ. 136. — Τοῦ ἰδίου, Ὁδηγητικὲς εἰκόνες, σ. 152. — Τοῦ ἰδίου, Πληροφοριὰν ἔχειν, σ. 168. — Τοῦ ἰδίου, Διαλεκτικὴ ὑποσχέσεων, σ. 184. — Τοῦ ἰδίου, Ἱστορικὴ ἀγάπη, σ. 208. — Τοῦ ἰδίου καὶ Βαρβάρας Γιαννακοπούλου, Ποιμαντικὴ Βιβλιοθήκη, σ. 240. — Ἄλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ταξιδεύοντας, σ. 272. — Τοῦ ἰδίου, Si amas veni, σ. 296. — Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, Ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεύματα ἐνὸς Πνευματικοῦ, σ. 309, 324, 341, 372. — Ἄλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Συζητώντας γιὰ τὸ θάνατο, σ. 312. — Ἐπισκόπου Ἀγγελῶου Εὐθυμίου, Μία Κοινότητα - μία Τράπεζα, σ. 315. — Τοῦ ἰδίου, Μαζικὰ μέσα ἐπικοινωνίας καὶ Ἐκκλησία, σ. 326. — Ἄλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ποιμαντικὴ τῆς καθημερινῆς ζωῆς, σ. 328. — Ἐπισκόπου Ἀγγελῶου Εὐθυμίου Προϋποθέσεις καὶ δεδομένα, σ. 347. — Ἄλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Δικαιοσύνην μάθετε..., σ. 352. — Ἡλία Ι. Πατσά-

βοῦ, Σύζευξις θεωρίας καὶ πράξεως εἰς τὴν Π.Θ.Ε., σ. 354. — Ἐπισκόπου Ἀγγελῶου Εὐθυμίου, Προγράμματα καὶ ἐκπομπές, σ. 374. — Ἄλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ἡ βασιλικὴ δρῦς σ. 376.

ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΑ

Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Ἡ ἀγάπη τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ διὰ τοὺς χριστιανούς, σ. 52, 68, 83. — Διακ. Ἰακώβου Καραμοῦζη, Πνευματικὴ ζωὴ, ἀνακαίνισις ἢ στασιμότητα; σ. 54, 74, 92. — Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Περὶ τῆς ἀξίας τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, σ. 101, 130. — Τοῦ ἰδίου, Ἡ Β' Παρουσία τοῦ Κυρίου καὶ ἡ κρίσις τῆς ἀνθρωπότητος, σ. 146, 162, 178, 194. — Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Βλάχου, Τὸ «Σύμβολο τῆς Πίστεως», σ. 227, 265, 292, 317, 349, 379.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Πρωτοπρ. Ἡλία Δροσινόου, Ἐνας ἥρωας λευτικῆς οἰκογενείας στὴν Κατοχή, σ. 24. — Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ εορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς, σ. 33. — Ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπᾶ, Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας (Ἀπολογισμὸς 1990), σ. 34. — Ἀντ. Μάρκου, Ὅσια Ἰωάννα ἡ Σουηδὴ († 1050), σ. 104. — Παναγ. Θ. Παπαθεοδώρου, Ἐνα Σχολεῖο μὲ παιδαγωγὸ «Γέροντα», σ. 141, 155, 173, 188, 212. — Ἀρχιμ. Εὐθ. Ε. Ἐλευθερινιάδη, Ἡ Ἀνάληψις τοῦ Χριστοῦ προφητευσμένη, σ. 165, 182. — Δημ. Φερόσης, Μιχαὴλ Μπακνανᾶς, νεομάρτυρας, σ. 189, 214, 250. — Ἀρχιμ. Γεωργ. Στέφα, Στὴ μορφὴ τοῦ ἁγίου Βησσαρίωνος, σ. 230, 262. — Ἱερομ. Ἡσαΐα Σιμωνοπετρίτη, Ἅγιος Φώτιος, σ. 233. — Μοναχῶν Ἱ. Μονῆς Καρέα, Ὁρθόδοξες Μοναχὲς στὴν Ἐκκλησία τῆς Κορέας, σ. 284. — Πρεσβ. Δημ. Κ. Σπυροπούλου, Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν, σ. 311. — Παν. Θ. Παπαθεοδώρου, Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος (1826-1872), σ. 356.

ΒΙΒΛΙΚΑ - ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ

Μητροπ. Σισανίου Ἀντωνίου, Τὸ ἀληθινὸν καύχημα τοῦ χριστιανοῦ, σ. 8. — Ἀρχιμ. Παντ. Καθρεπτίδη, Ἄλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς..., σ. 19. — Λάμπρου Κ. Σκόντζου, Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ, σ. 78, 93, 117. — Τοῦ ἰδίου, Ἡ μοναδικότητα τοῦ μεσιτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου, σ. 122, 138. — Ἀρχιμ. Δανιὴλ Σάπικα, Ὁ ὄρος «μάρτυς» στὸ Ευαγγέλιο καὶ τὶς Πράξεις (τοῦ Λουκᾶ), σ. 201. — Ἀρχιμ. Εὐθ. Ε. Ἐλευθερινιάδη, Ἡ γραφοκεντρικότης τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, σ. 203. — Ἀποστόλου Βαλλήνδρᾶ, Τὰ ἔνδεκα Ἐθoinά, σ. 236, 280. —

* Τὰ Περιεχόμενα κατῆρτισεν ὁ Εὐάγγελος Π. Λέκκος.

Ἄρχιμ. Ε.Ε. Ἐλευθεριάδης, Εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ἁγίας θεοπρομήτορος Ἀννης, σ. 274, 299.

ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΑ

π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, Ἡ ἀντι-αιρετικὴ Ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας, σ. 22, 60, 91, 118, 134, 150, 170, 183, 210, 247, 277, 294, 318, 344. — Κων. Ρ. Ἀθανασιάδης, Ἡ ἀντιμετώπισις τῶν αἱρέσεων διὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, σ. 44, 62, 76.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ (ΣΧΟΛΙΑ)

Ἐνα μόνο! — Ἐν ... λευκῷ. — Εὐτυχῶς, σ. 30. — Θάνατος στὴν ἀγκαλιὰ τῆς ζωῆς. — Ὁ ἅγιος Γεώργιος στὸν Ο.Η.Ε. — Τρεῖς αἰδήσεις. — Τὸ μονόστηλο, σ. 31. — Ὅχι στὴ δευτέρη γιορτῇ! — Προσέξτε το αὐτό: — Κουράγιο, σ. 47. — Καλὰ οἱ ρίζες... — Ἡ πραγματικὴ ἐλευθερία. — Συγχαίρουμε, σ. 64. — Εὖγε Στέφεν Γουίλτσάρ! — «Οὐδὲν κακὸν ἀμιγῆς καλοῦ». — Τὸ γένος τῆς βίας, σ. 80. — Ὅπου φυσάει ὁ ἄνεμος... — Γιὰ τὸ λογοτεχνικὸ ἔργο τοῦ Μητροπ. Κοζάνης Διονυσίου. — «Κι ἦταν σ' αὐτὸν τὸν ἦχο τὸ αἰώνιο κι ἡ στιγμῇ», σ. 86. — Οἱ κρυφοδαγκανιάρηδες σκύλοι κι ὁ πρωτοπόρος φονιάς!... — Ὁ λαὸς ἔστεκε κι ἔβλεπε... — «Ἄφες αὐτοῖς», σ. 126. — Χριστὸς ἀνέστη! — Ἡ Πρωταπριλιὰ κι οἱ 364 μέρες τοῦ χρόνου, σ. 127. — Cherchez la femme. — Ταξίδι σὲ 46 αἰῶνες!, σ. 142. — Ἡ ζυγαριὰ τοῦ θανάτου. — «Οἱ Κοῦρδοι δὲν ἔχουν ἄλλους φίλους ἐκτὸς ἀπὸ τὰ βουνά». — Φτάνουν τὰ λόγια, σ. 158. — Κρασι̇ καινούργιο σὲ παλιὸ ἀσκή. — Ἀξίζει νὰ προσπαθήσουμε. — Μιὰ προσωπικὴ ὑπόθεση ποὺ ἐνδιαφέρει ὅλους, σ. 176. — Ἡ πεμπτοσύνα τῆς πεμπτοσύνας. — Τὸ γόνιμο... μῆ, σ. 192. — Στρατεύονται καὶ ἀντιστρατεύονται. — Πάνω ἀπὸ κόμματα καὶ σχηματισμούς. — Γιὰ νὰ μὴ γίνεῖ ἡ ἐλπὶδα καπνός... — Ἡ διάσταση τοῦ βᾶθους, σ. 220. — «... Γιατί μωρέ...»; — Στὴν ἁγία Πετρούπολη. — Ποιὰ ἡ γεύση στὸ «νόστιμον ἡμᾶς»; σ. 221. — Μέχρι πότε; — Τὸ δεύτερο αἶμα. — Τὸ Θαβώρ γιὰ τὸν Γολγοθᾶ, σ. 254. — Σὲ πρῶτο πρόσωπο. Σὲ δευτέρη γραφῇ. — Σὲ πρῶτο ἦχο. Σὲ πρῶτο πρόσωπο. — Ἡ ἐποχὴ τῶν πλαστῶν. — Νοικοκυρέματα. — Εὖγε, σ. 255. — Τὸ κουρδικό... πορτοκάλι. — Γιὰ τὸ καλὸ ὄλων, σ. 256. — Ἐπαράδεκτον - Ἐπιστρέφεται! — «Ἡμερολόγι Ι/Φ «Ναζαρέτ». — Ἀκουσμα τοῦ καλοκαιριοῦ (μόνο;), σ. 286. — Τσιμεντένια συμφέροντα. — Ἡ ὥρα τῆς ἐπιστροφῆς. — Ἐν ὄψει, σ. 287. — Γιατί; — «Ὅχι κύριε Ὑπουργέ...», σ. 302. — Οἱ ρυθμοὶ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τὸ ρολοὶ τοῦ Θεοῦ. — Ἀξίζουν τὸ σεβασμό. — Ὁ Πανημέριος καὶ Παννύχιος Παπαδιαμάντης, σ. 320. — Τὸ βρέφος τῶν σκουπιδιῶν. — Ὁ Παῦλος ὄλων τῶν ἐποχῶν. — Οἱ «φίλοι», σ. 335. — Ἀξιος! — Καλημέρα - καληνύχτα ΚΠολη. — Διάδοχος ἁγίων, σ. 368. — Ἐν ἄστρι σκιαῖζει τὸν ἥλιο! — Εὐγλωττῆ σιωπῇ. — Δὲν «χάθηκα» ὄλα..., σ. 380.

ΟΜΙΛΙΑΙ - ΛΟΓΟΙ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Τριωδίου, σ. 5, 50, 66, 82, 98, 130, 146, 162, 194, 226, 258, 290, 306, 322, 338, 370. — Ἄρχιμ. Χριστοδούλου Μουστάκα, Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, σ. 12, 41. — Ἄρχιμ. Παύλου Ἀθανάτου, Ὁ ἅγιος Ἱερομάρτυς Χαράλαμπος, σ. 70. — Διακ. Ἀποστ. Δ. Δανιηλίδου, «Γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου...», σ. 106. — Ἄρχιμ. Συμεὼν Π. Κούτσα, Ἀγαθαγγελοσ ὁ ἀπλοῦς, σ. 114. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Ἀνακήρυξις ὡς Ἀγίου τοῦ Ἱερέως Νικ. Πλανᾶ, σ. 331, 343.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Δημοσθ. Σαβράμη, «Σήμερον ἐτέχθη ὑμῖν Σωτήρ», σ. 18. — Μοναχοῦ Μωσέως Ἀγιορείτου, Τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο, σ. 26, 43. — Δημοσθ. Σαβράμη, Μιὰ καινούργια ἐκδοσὴ στὴ γερμανικὴ γλώσσα τῆς Λειτουργίας τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, σ. 84. — Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν «Ἐφημέριο», σ. 94. — Μητροπ. Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Χρυσόστομου, Ἡ πηγὴ τῆς ἐξουσίας στὴν Ἐκκλησία, σ. 110. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Οἱ ξενόγλωσσες ἱεραποστολικὲς ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, σ. 121. — Ἐλ. Μάϊνα, Οἱ ἀναστημένοι, σ. 157. — Πρωτοπρ. Δημ. Δρίτσα, Αἱ διαστάσεις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν Ἀπ. Παῦλον, σ. 171, 186, 204. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Οἱ ἐπιστολὲς τοῦ Ἀπ. Παύλου, σ. 177. — Ἡλία Β. Οἰκονόμου, Τὸ Σύμπαν, σ. 181. — Τοῦ Ἰδίου, Οὐκ / ἐν τῷ κόσμῳ, σ. 196. — Ἄρχιμ. Σωτ. Τράμπα, Ὀρθόδοξες ἱεραποστολικὲς Ἐκκλησίαι καὶ Ἑλληγνικὲς Κοινότητες (στὴν Ἀπὼ Ἀνατολή), σ. 198. — π. Ἐλευθ. Πετριτσόπουλου, Τὸ «φιλανθρωπικὸν ἔργον» τῆς Ἐκκλησίας, σ. 271. — Μητροπ. Λεοντοπόλεως Τίτου, Ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Ἱεροθέου Β', σ. 330. — Ἄρχιμ. Δωρ. Πολυκανδριώτη, Ὁ πατριάρχης Δημήτριος, ἀπὸ τῆ βασιλίδα τῶν Πόλεων στὴν πόλη τῆς Βασιλείας, σ. 333. — Ἀθαν. Χατζοπούλου, Τρεῖς ἀπαντήσεις γιὰ ὅλες τὶς ἐποχές, σ. 359. — Ἀθαν. Γ. Μελισσάρη, Νουθεσίαις ρήματα, σ. 362.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΓΕΓΟΝΟΤΑ - ΑΞΙΟΣΗΜΕΙΩΤΑ

(Συντάκτης: Εὐαγγελοσ Π. Λέκκοσ)

Ἐκδημία ἱεραποστόλου. — Πρῶτη ἐργασία στὴν Ἐνορία. — Ἡ νέα τεχνολογία στὸ Τυπογραφεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, σ. 32. — Αὐξηση τοῦ ἐφ' ἅπαξ. — Ὁ Πάνταϊνος. — Κοινὸς ἐκπαιδευτικὸς φορέας. — Διαγωνισμὸς Α. Δ. γιὰ συγγραφὴ μελέτης μὲ θέμα «Ἡ Ἐκκλησία στὴν Κατοχῇ». — Ἡ θ. Λειτουργία σὲ 5 γλώσσες, σ. 96. — Ἐπίδομα ὁδοπορικῶν ἱεροκηρύκων. — Βιντεοταινίαις Ἀπ. Διακονίας. — Ἡ «Πειραϊκὴ Ἐκκλησία», σ. 128. — Ὁ ἀπολογισμὸς

τῆς Π.Ε.Φ.Π. — Νέα Κατηχητικά στελέχη. — 1.900 ἀποφυλακίσεις ἀπόρων. — «Ἡ Μεταμόρφωσις» (Σάμου). — «Ἡ καρδιά μου γυμνή», σ. 144. — Στέγη Γερόντων Ἀγίας Παρασκευῆς. — Οἱ Κληρικοί καὶ Μοναχοὶ ἀγωνιστὲς τοῦ '21. — Συγχαρητήρια στὴν ἐνορία Φανερωμένης Χολαργοῦ, σ. 160. — Κοινὴ ἱερατικὴ Συναξὴ (Θυατείρων). — Μιὰ πρόσκληση διαφορετικῆ. — «Πῶς θὰ ἐπιτύχεις στὶς ἐξετάσεις...». — Νέα περίοδος γιὰ τὰ Λειτουργικὰ βιβλία, σ. 224. — Χάντρες καὶ χαίμαλιά. — «Ἡμέρα τοῦ φυλακισμένου», σ. 288. — Τὸ κατώτερο ὄριο συντάξεων. — Στους ἁγίους τῆς Λέσβου. — Κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ συνεργάτες Μητροπ. Μόρφου, σ. 304. — Ὁ Σύλλογος ἐκπαιδευτικῶν Κληρικῶν. — Ἡ ὁσία Μεθοδία ἢ ἐν Κιμῶλω. — Σεμινάριο Ὁρθοδοξίας. — Συναξὴ ἀναγνωστῶν καὶ ὑποψ. Κληρικῶν Χαλκίδος, σ. 336. — Ἡ μνήμη ἁγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου. — Τὰ ὀνόματα τῶν μνημονευθέντων. — Τὰ τῆς ἱεροφαλτικῆς ὑπηρεσίας. — Ἡ διαφύλαξη τῆς Ἀγιορειτικῆς Κληρονομίας, σ. 365.

Ἐκδόσεις: στὶς σελίδες 32, 48, 288, 304.

ΤΟ ΒΙΒΑΙΟ

Φς, Βαλκανικὰ Σύμμεικτα. — Ἀρχιμ. Ἰωαννικίου, Κατανυκτικά. — Ἀρχιμ. Εὐσεβίου, Ἡδονὴ - Ὀδύνη. — Ἀν. Κεσελόπουλου, Ἀνθρωπος καὶ φυσικὸ περιβάλλον, σ. 28. — Κ. Σαρδελεῖ, ... Καὶ ἐγένετο φῶς: Κύριλλος καὶ Μεθόδιος. — Ἀρχιμ. Πέτρου, Ὁ ἅγιος Νήφων Π/ρχης ΚΠόλεως. — Διάφορα, σ. 29. — Γ. Ν. Τζιαφέτα, Τὸ δημοσιογραφικὸ πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος... — Κ. Σαρδελεῖ, Ὁ χαρακτήρας τῆς Ἐθνεγεσίας τοῦ Εἰκοσιένα, σ. 95. — Πίστη καὶ νεοελληνικὴ Λογοτεχνία, σ. 111. — Ἐπισκ. Κανώπου Φιλήμονος, Σκόρπια πνευματικὰ πετράδια... — Κ. Μιχαηλίδη, Τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο, σ. 143. — Β. Βογιατζόγλου, Τὰ πρόσωπα τοῦ Ἰανοῦ. — «Συναξὴ», σ. 159. — Ἀρχιμ. Γ. Π. Στέφα, Μὲ κλάδους ἀγαθοεργίας. — Χρ. Ἀδαμόπουλου, Ὁ ποιητὴς Μιχ. Δ. Στασινόπουλος, σ. 191. — Σωτ. Γουνεῖ, Ταρκόφσκι, ἓνας νοσταλγὸς τοῦ Παραδείσου. — Μωυσέως Μοναχοῦ, Οἱ ἕγγαμοὶ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας. — Γ. Ν. Λαυρόπουλου, Ἐλθὲ Πνεῦμα ἅγιον... — Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Θαύματα Παναγίας Εἰκοσιφοινίσσης, σ. 222. — Πρεσβ. Γερ. Ζαμπέλη, Οἱ ἱ. ναοὶ Εἰσοδίων καὶ Εὐαγγελιστρίας Λευκάδος. — Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου, Μιλᾷ ὁ Γρηγόριος Θεολόγος. — Π. Β. Πάσχου, Κόντογλου, Εἰσαγωγὴ στὴ Λογοτεχνία του, σ. 223. — Ν. Μακρῆ, Λεξικὸ πολιτικῶν ὄρων καὶ φιλοσοφίας. — Ι. Μ. Χατζηφώτης,

Πέραν ἀπὸ τὸ καθῆκον (παπα-Θανάσης Πιάς). — Ἀρχιμ. Ἰερ. Βλάχου, Ἐκκλησία καὶ Ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα, σ. 253. — Παν. Φωτέα, Ὁ Λόγος καὶ ὁ Χρόνος. — Ἰ. Μητρ. Ἀλεξανδρουπόλεως, «Γνωριμία», σ. 303. — Δημ. Σταθόπουλου, Στὸν ὑπατοτῶν θρησκευολόγων Μ. Ἐλιάν. — Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου, Σάλπισμα ἐγερτήριο, σ. 366. — Π. Χάρη, Παλιοὶ καὶ σημερινοὶ πνευματικοὶ ἄγῳνες, — Ι. Μ. Χατζηφώτης, Ἡ Μονὴ Πανορμίτη Σύμης, σ. 367.

ΕΙΚΟΝΕΣ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ὁ Ὁν, σ. 2. — Ὁ Μακ. κ. Σεραφεῖμ εὐλογῶν τὴν βασιλόπιτταν, σ. 3. — Ἀλέξ. Παπαδιαμάντης, σ. 17. — π. Βασ. Χούπης, σ. 24. — Ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Μιχαηλίδης, σ. 114. — Μήτηρ Θεοῦ «Ἡ Ὁδηγήτρια», σ. 153. — Μαθητὲς - καθηγητὲς τοῦ Γυμνασίου ἱ. μονῆς Ταξιάρχῶν, σ. 188, 213. — Νέοι πιστοὶ σὲ ἱεραποστολικὰς χώρες τῆς Ἀπω Ἀνατολῆς, σ. 199, 200. — Γιὰ τὸν ἅγιο Μιχαὴλ Μπακνανᾶ, σ. 216, 217, 218, 251, 252. — Ὁ ἅγιος Βησσαρίων, σ. 231. — Ὁ Γέροντας Πορφύριος, σ. 377.

ΕΚΔΟΣΙΣ

ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Μητροπολίτου Πατρῶν

ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ ΒΑΛΛΗΝΑΡΑ

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΣ Α'

Ἀκάθιστος Ὕμνος· Ἡ Ὁδὴ τῆς Θεοτόκου· Θεομητορικὸν Ἐορτολόγιον (Γενέσιον, Εἰσόδια, Εὐαγγελισμὸς, Κοίμησις, «Ἀπόδοσις», Συναξίς, Ὑπαπαντή, Ζωοδ. Πηγὴ, Ἁγία Σκέπη, Τιμία Ἐσθῆς, Ἁγία Ζώνη, Ἐορταὶ θανάτων καὶ Εἰκόνων Τῆς).

Ἐνας ἀνεκτίμητος «πανδέκτης», πραγματικὸ θησαύρισμα κηρυγμάτων ἐποικοδομητικοῦ περιεχομένου, ποὺ ἀνταποκρίνεται στὶς λειτουργικὰς καὶ εορτολογικὰς ἀπαιτήσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Σελίδες 516, δεξ. 800.

Γράφεται: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1 — 115 21 Ἀθήνα (τηλ. 722.8008).

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσάνου 2, Πλατ. Κλαυθμώνος, τηλ. 322.8637.

“ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ,”

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΟΜΟΤΙΜΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1991 ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΟΥ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

† Ο ΠΑΤΡΩΝ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
† Ο ΓΟΡΓΥΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ ΘΕΟΦΙΛΟΣ
† Ο ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
† Ο ΕΔΕΣΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΛΛΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ο ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΩΣ ΤΙΤΟΣ
† Ο ΑΧΕΛΩΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΣ

ΑΝΤ. ΜΑΡΚΟΥ
ΚΩΣΤΗΣ ΜΠΑΣΤΙΑΣ (†)
ΗΛΙΑΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΗΛΙΑΣ Ι. ΠΑΤΣΑΒΟΣ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΣΑΒΡΑΜΗΣ (†)
ΑΛΕΞ. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΙΜ. ΠΑΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ
» ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
» ΕΥΘ. Ε. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ
» ΠΑΝΤ. ΚΑΘΡΕΠΤΙΔΗΣ
» ΣΥΜΕΩΝ ΚΟΥΤΣΑΣ
» ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ Η. ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ
» ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΠΟΛΥΚΑΝΔΡΙΩΤΗΣ
» ΝΙΚ. Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ
» ΔΑΝΙΗΛ ΣΑΠΙΚΑΣ

ΑΡΧΙΜ. ΗΣΑΪΑΣ ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΙΤΗΣ
» ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΣΤΕΦΑΣ
» ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΤΡΑΜΠΙΑΣ
ΠΡΩΤΟΠΡ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ
» ΔΗΜ. ΔΡΙΤΣΑΣ
» ΗΛΙΑΣ ΔΡΟΣΙΝΟΣ
» ΕΛΕΥΘ. ΠΕΤΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΡΕΣΒ. ΔΗΜ. Κ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΙΑΚ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Δ. ΔΑΝΙΗΛΙΔΗΣ
» ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ
ΜΟΝΑΧΟΣ ΜΩΨΣΗΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ

ΚΩΝ. Ρ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ (†)
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ
ΒΑΡΒΑΡΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΔΕΚΚΟΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΜΑΪΝΑΣ
ΑΘΑΝ. Γ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΗΣ
ΠΑΝΑΓ. Θ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΛΑΜΠΡΟΣ Κ. ΣΚΟΝΤΖΟΣ
ΔΗΜ. ΦΕΡΟΥΣΗΣ
ΑΘΑΝ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ